

Osnovna šola Frana Roša

**PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR
BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN
NAJSTNIKI, UČENCI OSNOVNE ŠOLE**

Šifra: COLOURS

Razred: 8.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2007

KAZALO

POVZETEK	3
1 UVOD	4
1.1 TEORETIČNA IZHODIŠČA	5
1.1.1 Barva in človekov odziv nanjo	5
1.1.2 Psihologija barve	9
1.1.2.1 Raziskave	9
1.1.2.2 Pripisovanje psihološkega pomena barve	13
1.1.2.3 Psihologija barve in otroci	15
1.1.3 Barve in oblačila	16
1.1.3.1 Psihološki pomen barve oblačil	16
1.1.3.2 Barva oblačil in človekov značaj	20
1.1.3.3 Barva otroških oblačil	21
1.2 OPREDELITEV PODROČJA RAZISKAVE	22
1.3 HIPOTEZE	22
1.4 RAZISKOVALNE METODE	23
1.4.1 Delo z literaturo	23
1.4.2 Anketiranje	23
1.4.3 Obdelava podatkov	23
1.4.4 Obisk trgovskih centrov	23
1.4.5 Pogovor s psihologinjo	24
1.4.6 Izvedba likovne delavnice	24
1.4.7 Fotografija in izdelava poročila	24
2 OSREDNJI DEL	25
2.1 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	25
2.2 OBISK TRGOVSKIH CENTROV	38
2.3 POGOVOR S PSIHOLOGINJO	39
2.4 IZVEDBA LIKOVNE DELAVNICE	40
3 ZAKLJUČEK	41
4 VIRI IN LITERATURA	43
5 PRILOGE	45

POVZETEK

V svoji raziskovalni nalogi smo se usmerile na raziskovanje izbora priljubljenih barv med otroki in najstniki. Zanimalo nas je, ali lahko potrdimo domnevo, da imajo otroci raje žive, svetle in tople barve, najstniki pa izbirajo temne in hladne barve.

Spraševale smo se, ali so najbolj priljubljene barve tudi barve njihovih oblačil. V povezavi z oblačili smo želele ugotoviti, v kolikšni meri se otroci in mladostniki lahko odločajo o barvi svojega oblačila sami, in ali lahko potrdimo domnevo, da otroci izbirajo pisana in svetla oblačila, najstniki pa temna in enobarvna.

Ob tem se nam je porodilo vprašanje v zvezi s trditvijo - Razkrij nam svoje barve in ti povem, kdo si- tako za izbiro barve, ki je človeku ljuba nasploh, kot za izbiro barve oblačila, ki ga nosi.

Če smo v svoji raziskovalni nalogi dale odgovor na vprašanji zastavljeni v prvem in drugem odstavku, je ostalo povsem odprto vprašanje tretjega odstavka, za katerega odgovor nismo našle potrebnih instrumentov raziskave.

1. UVOD

Anton Trstenjak je v svojem delu *Človek in barve* zapisal misel » Naše življenje se tako rekoč koplje v morju svetlobe in barv. Ves vidni svet se človeku prikazuje le po svetlobi in barvi.«¹ Citiral je Cezanna, ki pravi :»Narava ni na površini, je v globini. Barve pa so izraz te globine na površini.«²

Ljudje barvo vidimo in doživljamo. Že stara slovenska ljudska modrost je barvam pripisovala določeno vrednost. Pomen izraza »črna ovca« temelji na simboliki črne barve in izjemnosti te barve pri ovcah ter v prenesenem pomenu označuje človeka, ki je v primerjavi z drugimi drugačen, slab; frazem »bela vrana« pa označuje posebnost, izjemo v pozitivnem smislu. Problem barv je mnogoplasten, interdisciplinaren. Je fizikalni, psihološki, sociološki pojav. Izziv likovnih umetnikov, modnih oblikovalcev... Tudi znanost o barvah je interdisciplinarna, saj jo v svoje okrilje zajemajo vsaj štiri znanosti: fizika, kemija, fiziologija in psihologija.

Barve so nenehni spremljevalec našega življenja. Slika pomladno umitega modrega neba, ognjeno žareč poletni sončni zahod, rumeno-rjavo šelestenje jesenskega listja, prostrana bela planjava, okopana v sneg... je samo nekaj prizorov barvnih čudežev, ob katerih smo se raziskovalke vprašale- katera barva danes pritegne otroke in mladostnike; ali se vanjo oblačijo, da bi tudi tako izrazili svojo osebnost, svojo naravo, ali pa izbirajo barve, ki jih narekujejo modne smernice. Raziskovanje vprašanj nam je prineslo mnogo ugotovitev, ki spreminjajo naš pogled na priljubljenost barve in izbor barve oblačil pri otrocih in najstnikih.

Slika 1 : Likovna delavnica: kreiranje oblačil in izbor njihove barve

¹ Trstenjak, A. : *Človek in barve*, str. 13.

² Trstenjak, A. : *Človek in barve*, str. 25.

1.1 TEORETIČNA IZHODIŠČA

1.1.1 BARVA IN ČLOVEKOV ODZIV NANJO

Če rečemo, da ima kak predmet svojo barvo, s tem ne moremo reči, da to barvo proizvaja, ampak le, da svetlobo določene barve odseva, odbija ali pa požira, prepušča. Od molekularne sestave predmeta je odvisno, kateri proces prevladuje in v kakšnem razmerju sta procesa: odsevanje /refleksija/ ali vpijanje /absorbicija/. Če telo odseva skoraj vso svetlobo, ki pade na njegovo površino, se nam prikaže bela barva, če pa telo odbije le malo vpadne svetlobe, jih vidimo črne. Barve zaznavamo s čepki na mrežnici očesa. Ti so treh vrst. Vsaka vrsta je občutljiva za eno od treh osnovnih barv svetlobe. Živčni dražljaj se po vidnem živcu nato prenese v zadnji del možganov. Dražljaji iz desnega očesa potujejo v levo polovico možganov in obratno.

Slika 2 : Prikaz refleksije/absorbicije svetlobe tkanin različnih barv

Belo barvo delimo na tri osnovne barve: rdečeoranžno, zeleno in modrovijolično.

Če te barve zmešamo (aditivno mešanje barv), dobimo belo barvo.

Barve razvrščamo v barvni krog. V njem si določeni odtenki stojijo nasproti in tako tvorijo komplementarnost. Vsaka barva ima svoj komplementarni- nasprotni odtenek. Rdeči barvi je komplementarna zelena, modri barvi je komplementarna oranžna, rumeni pa je komplementarna vijolična barva. **Komplementarne barve** se privlačijo kot severni in južni magnetni pol.

Med **osnovne barve** prištevamo rdečo, modro in rumeno barvo. Če jih združimo (subtraktivno mešanje barv), dobimo črno barvo. Združevanje osnovnih barv nam daje **sekundarne barve**. Združevanje rdeče in rumene barve daje oranžno barvo; mešanje modre in rumene barve da zeleno barvo, pri združevanju rdeče in modre barve pa nastane vijolična barva.

Slika 3 : Prikaz barvnega kroga s komplementarnimi barvami

Svetloba spodbuja ali zavira številne telesne funkcije, različne barvne svetlobe različno učinkujejo na možgane in živčni sistem. Barve so energetske žarki, ki ne padejo samo v gledalčevo oko, ampak zadenejo njegovo telo v celoti. Energetsko žarčenje se spremeni v barvno občutenje. Profesor Wohlfarth /University of Alberta, Kanada/ je ugotovil, da se frekvenca dihanja in pulz povišata pri tistih testnih osebah, na katere so delovale rdeče in rumene barve, ko pa se oseba nahaja v območju vijolično modrih barv, nastopi stanje pomiritve z nižjo frekvenco dihanja in zmanjšanim pulzom. Ker frekvenca dihanja in sprememba pulza vplivata na človekovo počutje in razpoloženje, lahko govorimo o tem, da ima barva na človeka **psihološki učinek**. Raznobarvni žarki vplivajo tudi na naš energijski sistem. Tako je moč zaznavati barve tudi skozi kožo. Na konicah prstov ali drugih delih telesa je mogoče razviti občutljivost za energijo barve. Mnogi slepi ljudje lahko razločijo barve, ko s prsti ali rokami potipljejo kak predmet. Nekatere barve so na otip tople, druge hladne.

Bistvene dimenzije barve so:

- **barvnost** /barvni ton, barvna kvaliteta/;
- **svetlost** /**svetle in temne barve**, podobnost barve z belino/;
- **nasičenost** /barvna gostota, **nasičene in nenasičene barve**/.

V zvezi s človekovim dojetjem barv nastajajo subjektivno pogojeni barvni pojavi.

Vizualni /povsem vidni/ občutek se dopolnjuje z drugimi telesnimi občutki.

Glede na to delimo barve na:

- **mehke in trde barve** /barva slonove kosti se zdi toplejša kot barva železa, ker zaradi prosojnosti daje bolj prostorninski in zato bolj mehek vtis/;
- **vsiljive in skromne barve** / bistvena je intenzivnost doživetja barve, zato govorimo tudi o nemirnih in mirnih barvah, kričečih in tihih barvah/;
- **sveže in vele barve** /glede na stopnjo izrazitosti barve ločimo novo, pristno barvo od zanemarjene, upadle barve/;
- **tople in mrzle barve** /dopolnitev vidne zaznave s toplotnim čutom umešča rdečino in rumenino k bolj toplim barvnim pojavom, zelenina in modrina pa sta bolj hladni barvni pojav/.

Pri opazovanju barve je pomembno tudi, kakšna je barva glede na svojo pojavno obliko.

Barve se po tem kriteriju delijo v dve kategoriji:

- **ploskovne barve** /barve brez predmetov, čisti barvni vtisi, npr. sinjina neba/;
- **površinske barve** / barve predmetov, predmetne barve, npr. belina papirja, črnina premoga/.

Vsaka vrsta živih bitij ima svoj barvni svet. V **mineralnem svetu** srečujemo vse barve. Temeljna barva **rastlinskega sveta** je zelena, barva klorofila, za glavno barvo **živalskega sveta** pa označujemo rdečo barvo krvnega barvila /hemina, hemoglobina/. Brez klorofila se ne bi mogle tvoriti organske snovi, brez hemoglobina ne bi bilo dihanja, zato sta zelenina in rdečina temeljni barvi življenja. Medtem ko mineralne barve ne poznajo časa, se čas kot nova dimenzija v povezavi z barvo pojavlja v rastlinskem svetu. Barve se v rastlinskem svetu ravnaajo in spreminjajo po letnem času. Živalim barve služijo za različne namene: so sredstvo za preživetje in prilagoditev /varovalne barve/, služijo jim kot spolni dražljaj, so izraz ali znak razdraženosti, v čemer se kaže komunikacijska vloga barve /barva kot občilo/.

Pri **človeku** se pridružita še zavestno življenje in samozavest. Podoba duhovnega življenja je svetlost in brezbarvnost. V primerjavi z rastlinskim in živalskim svetom pri človeku barve stopajo v ozadje. Tako na primer človekova koža ni nikoli pisane barve. V primerjavi z rastlinskim in živalskim svetom bi morali reči, da človek nima barve, ampak barvo uporablja. V tem se kaže predvsem kot kulturno bitje, manj pa kot naravno. Primitivna ljudstva, ki so z naravo ožje povezana, svoja telesa pisano obarvajo, tetovirajo, si nadevajo živobarvne maske; civiliziran človek pa si raje z njimi oblači telo ali jih uporablja za opremljanje svoje okolice. Za civiliziranega človeka je svet barv svet obrti, umetnosti in tehnike. Na voljo mu je ves svet barv narave, rastlinskega in živalskega sveta, poleg tega pa si barve tudi umetno izdeluje /sestava sintetičnih barv/. Sodoben človek se prikazuje v različnih barvah /obleka/ in se v barvah izraža /npr. likovna umetnost/. Človek celotno podobo sveta spreminja tudi po barvah, oblikuje svet po barvah. S tem izraža svojo kulturnost in duhovnost.

Strokovnjaki ugotavljajo, da barva ni le mrtva, nedefinirana lastnost snovi, stvari, ampak je določljiva, kajti vsaki barvi je mogoče na osnovi njenega značaja pripisati tudi simboličen pomen ter pozitivnost ali negativnost. Z barvo se lahko komunicira, kar dokazujejo semaforizirana prometna križišča, letalske pristajalne steze, raznovrstni svetilniki na morju, barva na slikarskih platnih, na oblekah... Z barvo obleke ljudje pokažemo sožalje ob tragičnih dogodkih ali pa veselje ob poročnem slavju.

Človek lahko zavzame do barvnih pojavov trojen odnos:

- opazuje jih kot barvilo, barvno snovnost, pigment povsem predmetnega značaja /t.i. **realističen pristop**/;
- upošteva barvne pojave v posebne namene, zlasti s stališča razsvetljave /t.i. **predmeten pristop**/;
- barve dojema doživljajsko in razpoložensko /t.i. **občutenje barve**/.

1.1.2 PSIHOLOGIJA BARVE

1.1.2.1 RAZISKAVE

Človekovo odzivanje na barvo je svojem delu z naslovom Človek in barve predstavil dr. Anton Trstenjak. V okviru poglavja Reakcijski časi za posamezne barvne tone ugotavlja, da nas tople barve, ki ustrezajo daljšim valovnim dolžinam, hitreje vznemirijo, imamo pri njih krajši reakcijski čas, kot barve, ki so bliže kratkovalovnemu spektru in nas zato nekako pomirjajo ter imajo daljše reakcijske čase. Ugotovitve kažejo tudi, da je človek s svojo motoričnostjo ob barvnih dražljajih v večji pripravljenosti pri dnevni svetlobi kot v temi. Barve imajo fiziološki vpliv na živali, rastline in ljudi. Lev se umakne, ko zagleda sij ognja, rastline so občutljive na barve in na njihovo svetlost. Pri nekaterih barvah svetlobe rastline rastejo počasneje, pri nekaterih hitreje. Najhitreje rastejo pri beli (dnevni) svetlobi. Na ljudi delujejo pomirjajoče vijoličasta, modra, in zelena barva, poživljajoče pa oranžna, rdeča in rumena barva.

Barva se uporablja tudi kot **psihodiagnostično sredstvo**, kot podlaga za projektivne teste, ki se uporabljajo za prepoznavanje človekove osebnosti. Anton Trstenjak meni, da rezultati teh testov niso objektivni, so bolj samovoljne razlage, prej videz kot podoba stvarnega stanja in danes še ne morejo biti objektivni pokazatelj za znanstveno utemeljitev odnosov med človekom in barvo.

V nadaljevanju ugotavlja, da je psihološki vidik barve zelo tesno povezan s fiziološkimi in fizikalnimi vidiki barvnih pojavov. Najprej barva sama naredi na nas poseben vtis, šele nato mi vidimo v njej poseben izraz. Šele potem barva za nas tudi nekaj pomeni in postane za nas

znak, s katerim izražamo svojo notranjost. Prvi vtis pa temelji na določeni resnični fiziološki in fizikalni izkušnji. Barva vpliva na našo bit, šele nato ji človek pripiše njene posebne funkcije.

Ko se psihologi lotevajo raziskav simpatije človeka do posamezne barve, jih najpogosteje zanima dvojje:

- kakšen je človekov odnos do njegove najljubše barve,
- kakšen je človekov odnos do trenutno modne barve.

Raziskave glede simpatije do barv, ki jih v svoji knjigi navaja dr. Trstenjak, kažejo, da ljudje različnih ras v največji meri odklanjajo rumeno barvo, bela rasa se v največji meri nagiba k modri barvi, črna in rdeča rasa se nagibata k rdeči barvi, rumena rasa /Kitajci/ pa se v največji meri odloča za belo barvo.

H. Frieling je testiral simpatije in antipatije do barv na podlagi barvnega ogledala - Farbenspiegel- ki ga je predložil približno 7000 osebam na populaciji v svetovnem merilu. Na podlagi izsledkov raziskave Frieling sklepa, da lahko glede razlik med spoloma imenuje modro barvo za pristno žensko, rumeno oranžno pa za pristno moško. Drugouvrščena barva pri ženskah je rdeče oranžna, pri moških pa zelena. Ugotovil je tudi, da med mladimi izbira barve ni odvisna od pokrajine, dežele, pri odraslih pa prevladujejo barve, ki so bolj vezane na deželo, tradicijo; na izbiro bolj vplivajo civilizatorični dejavniki kot prirojen čut za barve.

Članek Colour Harmony podaja pregled 31 **anket**, ki so bile opravljene do leta 1950 glede simpatije do barv po svetu. Psiholog **Allesch** je ugotovil, da je pri Evropejcih najbolj priljubljena modra barva, najbolj zoprna pa rumena in oranžna barva.

Vprašanje priljubljenosti barv je raziskoval tudi Madžar **Antal Nemcsics** (1967). Na populaciji 50.000 ljudi je ugotovil, da je do 10. leta starosti najbolj priljubljena rdeča barva, od tu naprej do 30. leta modra, pozneje pa vse življenje zopet rdeča.

Tudi raziskovalec **Nemcsics** je za dobo od 3. do 5. let dobil rdečo barvo kot dominantno, najnižje mesto pa zavzemata zelena in vijolična. V šolski dobi, zlasti od 11. do 12. leta starosti, so nihanja v izbiri vedno večja, kar je znamenje, da je zanimanje za barve vedno večje in vpliv na otroke vedno močnejši. Od 13. do 14. leta starosti postane za oba spola

modra že najbolj priljubljena, njej sledi pri dečkih zopet rdeča, pri deklicah pa oranžna, medtem ko je najmanj priljubljena pri dečkih zelena, pri deklicah pa vijolična. Nemcsics je preiskoval priljubljenost barv glede na njihovo nasičenost. Po njegovem mnenju imajo moški vse življenje raje nasičene barve, medtem ko ženske po 19. letu izkazujejo simpatije do nenasičenih barv in se za nasičene ogrejejo šele znova nekako po 50. letu starosti. Tako moški kot ženske raje vidijo svetle kot temne barve; višek je pri fantih od 6. do 8. leta, pri deklicah pa od 11. do 14. leta. Temne barve imajo moški raje samo med 17. in 30. letom, ženske pa od 17. do 19. leta, toda nikoli bolj kot svetle. Oba spola imata vse življenje raje tople kot hladne barve. Hladne barve prevladujejo pri moških nekako od 15. do 30. leta, pri ženskah pa med 17. in 19. letom.

Ugotovitve avtorjev o priljubljenosti določene barve in zavračanju le-teh se med seboj razlikujejo, saj so izhajali iz različnih barvnih sistemov (**Ostwald**); povsem drugače pa je tudi, če so ljudje odgovarjali na vprašalnik ali pa so izbirali barve v okviru barvnega testa (**Luscherjev test, Pfister-Heissov piramidni test...**). Vse omenjene raziskave so se nanašale na barve na splošno, ne glede na barvo predmetov, ki jih vprašani posedujejo.

V okviru svoje raziskave na že navedeni zastavljeni bistveni vprašanji /kakšen je človekov odnos do njegove najljubše barve in kakšen je človekov odnos do trenutno modne barve/ je dr. **Trstenjak** izvedel raziskavo o odnosu vprašanih za barvo na splošno, nato pa glede simpatije do barve obleke, v zvezi z zgoraj zastavljenim vprašanjem mode.

Človek se namreč pred javnostjo prikazuje predvsem s svojo obleko, zato so si številni psihologi zastavili vprašanje človekovega odnosa do obleke, kadar so hoteli ugotoviti, kakšen je človekov odnos do barve nasploh.

Vprašalnik, ki ga je izvedel dr. Trstenjak, je zajemal študente od 15. do 22. leta, polovica jih je izhajala iz mest, polovica pa iz podeželja.

Anketa je zajemala okoli 1000 oseb. Rezultati vprašalnika so pokazali popolno prednost modre barve; rdeča barva je glede priljubljenosti na drugem mestu; med barvami odklona pa prevladuje vijolična, zanjo se nahaja zelena, sledi pa ji rjava barva. Nekatere barve, npr.: bela, siva, srebrna, rumena in črna sodijo v indiferentno območje, saj so imele na obeh lestvicah- najbolj simpatičnih in najbolj zoprnih- najnižje številke, so najbližje ničli. Za človekovo vrednotenje so nevtralne. Trstenjak ugotavlja, da med zoprnimi barvami prevladujejo barve, ki niso čisto spektralne, ampak so z izjemo zelene mešanica spektralnih in

nespektralnih barv; simpatija in antipatija za barve se tudi ne ravna po razliki med spektralnimi in nespektralnimi barvami, kajti modra in vijolična sta v spektru sosedni, vendar sta na lestvici barvnih simpatij na nasprotnih koncih z nasprotnimi predznaki.

Komplementarne barve so tudi v psihološki oceni priljubljenosti na nasprotnih straneh, torej komplementarno: modra in rdeča na pozitivni strani; rumena in zelena na negativni; delež rumene se okrepi, ko ji dodamo njej sorodno/najbližjo barvo; namreč oranžno.

Vprašalnik, ki je vpraševal po **najljubši barvi obleke**, je prinesel drugačne rezultate kot **vprašanje o najljubši barvi nasploh**; rdeča barva je lahko privlačna na splošno, ni pa najljubša barva obleke. Pri ženskah je modra najbolj priljubljena barva na splošno, hkrati pa je to tudi najbolj priljubljena barva obleke, pri moških pa je najbolj priljubljena barva obleke siva, ki na splošno ni uvrščena na lestvici priljubljenih barv. Na vprašanje, ali se pri izbiri barve obleke ravna po svoji barvi ali po barvi mode, odgovarjajo ženske, da se raje držijo svoje priljubljene barve, moški pa pri oblačilih bolj upoštevajo barvo mode. Na vprašanje, ali imajo raje enobarvno ali vzorčasto obleko, odgovarjajo, da imajo raje enobarvno kot vzorčasto, vendar je delež moških, ki imajo raje vzorčasto obleko, večji kot delež žensk, ki imajo raje vzorčasto obleko.

Na podrobnejše vprašanje, kakšne vzorce imajo najraje /konkretne ali abstraktne/, odgovarjajo, da imajo vsi raje abstraktne vzorce, ki ne predstavljajo nič posebno določenega; primerjava med spoloma pa pokaže, da je veliko moških neodločenih, kar lahko kaže na to, da moški o tem manj razmišljajo.

Pomembnejših razlik ni bilo med mestnimi in podeželskimi anketiranci, kar kaže, da se je vas v načinu življenja zelo približala mestnemu načinu življenja. Raziskave so pokazale, da se pri barvi obleke moški manj ravnajo po svoji barvi kot ženske, čeprav velja obratno prepričanje; ženski svet je torej bolj čustveno navezan na svojo barvo kot moški. Moški so do barve obleke bolj indiferentni. Pri moških prevladuje siva barva, pri ženskah pa modra. Narava barv potrjuje žensko čustveno navezanost na barvo in moško indiferentnost. Moški tudi raje spreminjajo barvo obleke ne glede na svojo priljubljeno barvo kot ženske. Moški imajo raje vzorčaste obleke, ženske manj. Vsi imajo raje abstraktne vzorce, vendar je velik odstotek moških glede tega neodločenih, kar pomeni, da manj razmišljajo o oblačilih. Ženske vežejo modo bolj na kraj kot barve, zato rezultati raziskave niso merodajni; da so namreč ženske manj sprejemljive za modo kot moški, le bolj čustveno navezane so na izbrano barvo.

Dr. Anton Trstenjak v zvezi s človekovim odnosom do barve ugotavlja, da je barvna zaznava pri človeku povezana tudi z drugimi zaznavami in preteklimi izkušnjami /ko ljudje obiskujejo različne razstave, niso zadovoljni samo z vidom, ampak segajo z rokami po njih, da bi jih otipali; določena barva je človeku odvrtna, ker jo je pogosto nosila oseba, ki je ni maral/.

1.1.2.2 PRIPISOVANJE PSIHOLOŠKEGA POMENA BARVE

Barve vplivajo na nas pozitivno ali negativno, lahko nas duhovno bogatijo, nas fizično krepijo, ali pa nas zamorijo in porušijo naše življenjsko ravnovesje. Zelo pomembno je, kako barve izbiramo in jih uporabljamo. Kadar naši osebnosti primanjkuje določena barva, jo moramo zavestno uporabiti, tako da jo vključimo v obleko, hrano, predmete okoli sebe, v glasbo in na druga področja, kjer se lahko izrazi. Z barvo se torej ne le izražamo, ampak tudi notranje očiščujemo in osvobajamo.

Psihologija barv povezuje **rdečo barvo** z življenjsko vitalnostjo in prizadevnostjo. Pomeni pa tudi negativno čustvo-jezo. Če je okoli nas preveč rdeče barve, smo lahko razdražljivi, nepotrpežljivi. Rdeča barva ima največjo moč. Deluje močno, strastno, draži. Simbolizira sovraštvo in ljubezen. Medtem ko rdečo barvo povezujemo predvsem s spolnostjo, **rožnata**, ki nas navdaja z občutkom topline in ugodja, pomeni nesebično ljubezen.

Vesela barva je **oranžna**, ki stimulira delovanje možganov in spodbuja k optimizmu.

Oranžna barva je slovesna in opozorilna. Daje občutek moči in zdravja. V budizmu je oranžna barva razsvetjenja – najvišje stopnje popolnosti. Budistični menihi nosijo oranžna oblačila, oranžen pa je tudi eden najpomembnejših budističnih simbolov, simbol razsvetjenja – zlata ribica.

Rumeno barvo povezujemo z intelektualnim delom, spominskimi funkcijami in presojo. Je barva sončnosti, svetlosti, veselja, modrosti, živahnosti, pomeni pa tudi domišljavost in vsiljivost. Simbolizira znanje, razum in zdravje.

Bela je bila kar nekaj stoletij najelegantnejša barva ženske mode. Velja tudi za najprimernejšo barvo poročnih oblek, vendar se je kot takšna uveljavila šele v 20. stoletju. V Aziji je bela tradicionalna žalna barva, vendar je imela v preteklosti takšno vlogo tudi v Evropi. Bela je božja barva in barva nedolžnosti. Bela barva je barva svetlobe, je jasna, nežna in lahka. Simbolizira red, čistočo, poštenost, neodvisnost in rojstvo.

Modro barvo povezujemo z višjo ravniyo zavesti, z duhovnostjo, je barva vzvišenosti, neskončnosti in zdravja. Deluje svečano in umirjeno. Simbolizira resnico, modrost, plemenitost, tišino, večnost in odmaknjenost.

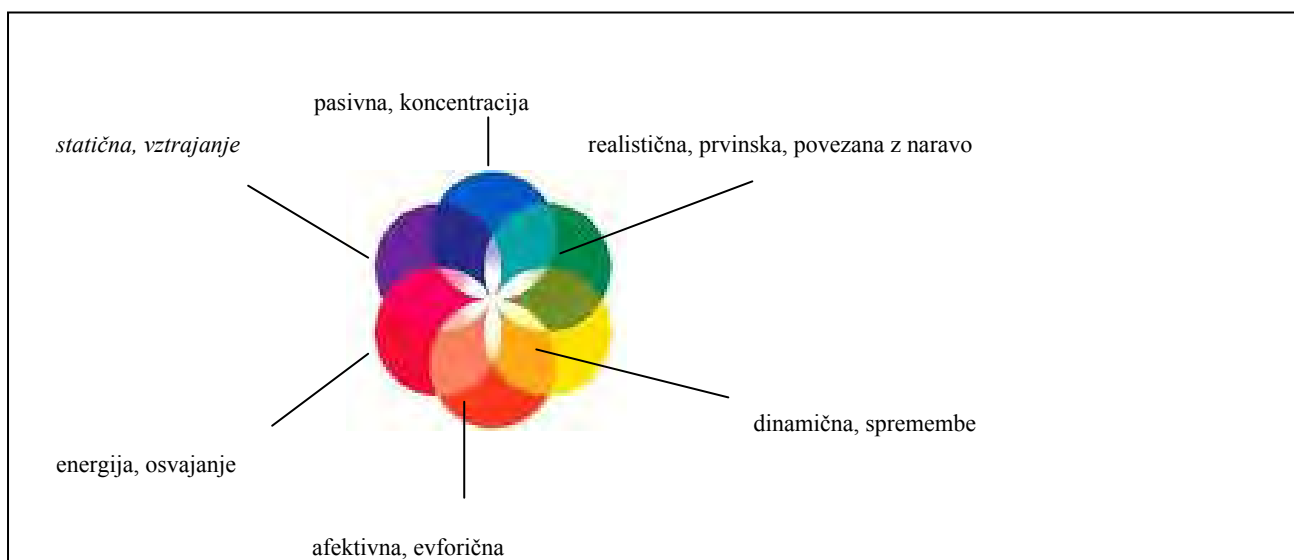
Vijolična barva je simbol ustvarjalnosti, čutnosti in poduhovljenosti. Je barva strasti, slovesna in skrivnostna. Simbolizira dobroto, trpljenje, hrepenenje in skromnost.

Siva barva je povezana z zaupanjem vase, z neodvisnostjo in oblastjo nad seboj. To je barva umirjenosti in resničnosti. Simbolizira lahko tudi lakoto in uboštvo.

Rjava izraža trdnost, zanesljivost in je barva matere Zemlje.

Zelena barva je barva narave, je mirna in vesela. Deluje pomirjajoče in blago. Simbolizira pomlad, novo življenje, svežino in nesmrtnost. Izraža skladnost, naravnost, umsko in telesno sprostitev.

Črna barva učinkuje skrivnostno. Tolaži in varuje. Pogosto se odevamo v črnino, če se želimo skriti pred svetom. Prepoznana je tudi kot barva groze, strahu, samote, praznine, žalovanja, neskončnosti in trpljenja. Simbolizira skrivnost, nesrečo, žalost in smrt. Črna barva je bila kot barva oblačil zelo priljubljena v srednjem veku. V 16. stol. je španski kralj Karel I. uvedel modo nošenja črnih oblačil. Karel I. se je oblačil samo v črna oblačila in živel v črno tapecirani palači. Črna oblačila so še danes simbol elegance. Z njimi se simbolično ogradimo od okolice. **Srebrna in zlata** barva naj bi nas varovali; na simbolni ravni imata značaj zaščite.

Slika 4: Prikaz psihološkega vrednotenja nekaterih barv

1.1.2.3 PSIHOLOGIJA BARVE IN OTROCI

Izbira barve razodeva že otrokovo emocionalno (čustveno) življenje. Otroci, ki se ogrevajo za tople barve /rdečo, oranžno, rumeno/, razodevajo, da so spontani, da imajo pristrčne in prijateljske odnose do drugih in da se radi udeležujejo pri skupnih igrah.

Otroci, ki se odločajo za hladne barve /zelena, modra, rjava, črna/, razodevajo, da zelo nadzorujejo svoje vedenje in se radi igrajo sami. Značilno je, da v večji meri tlačijo svoje čustvene vzgibe. Poudarek na hladnih barvah je zelo težko zaslediti pri otrocih, ki se v svojem okolju počutijo sprejeti. Če tudi pozneje, ko je otrok že bolj razvit in kritičen, še vedno izraža pripadnost toplim barvam, to pomeni, da je njegovo življenje zelo čustveno in nemirno. Nagnjenje k rdeči barvi navadno razodeva, da je v dobrih odnosih z odraslimi in z otroki. Pretirano poudarjanje rdeče barve pa lahko kaže tudi na napadalno naravo. Zelena barva izraža pomanjkanje spontanosti in iskrenosti v čustvenih odzivih. Takšni otroci so zadržanega vedenja, zadovoljni sami s seboj, zaupajo vase. To so otroci, ki se ravnavajo po principih in idejah in jih čustva ne premagujejo. Otroci, ki se nagibajo k modri barvi, kažejo težnjo k preoblikovanju temeljnih čustvenih odzivov na višjo raven. Nagnjenje k modri barvi je izraz potrebe po redu in samodisciplini. Otrokova težnja k črni barvi kaže na zatiranje čustev, na strah, ki lahko izhaja iz neugodnega življenjskega stanja, v katerem se nahaja otrok, ali pa na kritičnost, realistično usmerjenost, intelektualne interese. Ti otroci navadno izhajajo iz družin, ki imajo višjo socialno raven in visoke etične ideale. Otroci s simpatijo za oranžno barvo razodevajo plah značaj, osebnosti, ki se rade umikajo pred življenjskimi izzivi in se z lahkoto prilagajajo okolju. Zelo redka je izbira vijolične barve, izbira rjave barve pa kaže na otroka, ki je zrasel v okolju s pretiranimi higienskimi zahtevami in se zato čuti prikrajšanega v želji po stiku z zemljo in njenimi predmeti.

Na otrokovo emocionalno stanje se še lažje sklepa, če se barva kombinira z liki in črtami.

1.1.3 BARVE IN OBLAČILA

1.1.3.1 PSIHOLOŠKI POMEN BARVE OBLAČIL

Kdor ima rad barvo, ima rad tudi njene lastnosti. Tudi na podlagi izbire barve lahko deloma sklepamo na človekove lastnosti oziroma poteze njegove osebnosti.

Kakšna je barva obleke, ki jo kdo izbira, lahko pove tudi nekaj o značaju človeka, ki barvo nosi, in ga barva izraža oz. simbolizira.

Ljudska modrost pravi »Pokazal nam je svojo barvo«, kar pomeni, da je razkril, kakšen človek je.

Barve našega vsakdanjega okolja močno vplivajo na naše počutje, zato je zelo pomembno, da te barve ves čas zavestno oblikujemo. Praviloma najbolj zavestno izbiramo barve oblačil, ki vplivajo tako na posameznika, ki jih nosi, kot tudi na osebe, ki jih posameznik srečuje. Na barvo izbranega oblačila velikokrat vpliva moda. Kdor sprejema vse modne barve, s tem vse barve preizkusi in na samem sebi dobro spozna učinkovitost barv.

Učinka barv so se zavedali že v srednjem veku: plemstvo in duhovščina sta nosila pisana oblačila različnih barvnih kombinacij, ki so jih določali grbi in cerkveni predpisi, ljudstvu pa so večinoma pripadala nebarvana in oblačila prstene barve. Z nastajanjem mest so si meščani prizadevali uveljaviti se kot tretji stan, preostali pa sta jim le še črna in bela barva, ki v oblačenju še danes pomenita odličnost in eleganco.

Oblačila opravljajo tri najpomembnejše funkcije, ki so hkrati glavni razlog, zakaj so se ljudje začeli oblačiti. Osnovna naloga oblačil je zaščititi telo, naslednji vzrok oblačenja je človeku prirojen občutek sramu, prav tako pomembna pa je dekoracija telesa, saj zgodovina oblačenja kaže, da je individualno oblačilo najmočnejše izrazno sredstvo, s katerim izraža človek svojo osebnost glede na določene družbenozgodovinske okoliščine.

Že praljudje so s slikanjem teles izražali svojo kreativnost in pri tem začeli uporabljati barve. Uporabljali so mineralne pigmente iz zemlje, pogosto oker, ki se je nahajal v različnih tonih od rumene do rjave, črno barvo iz manganove rude in belo iz apna.

Posameznikova izbira barve oblačil je odvisna od več dejavnikov. Deloma je odvisna od njegovih fizioloških lastnosti – od barve las, oči, kože, tipa in velikosti postave ter tipa osebnosti. Odvisna je tudi od kulturnega okolja, razredne in poklicne pripadnosti, narodnosti, starosti, spola ter počutja. Pomembna je tudi funkcija oblačila- velik vpliv imajo klimatske razmere v okolju, kjer posameznik oblačila uporablja.

Oblačila izbranih barv lahko izražajo različna človeška čustvena stanja: ljubezen, strast, zaprtost, strah, veselje, pogum... Barve lahko vplivajo na utrip srca, dihanje, možganske aktivnosti in krvni pritisk. Z barvo oblačila je lahko izražena aktivna ali umirjena osebnost.

Obstajajo različni načini uporabe barv pri oblačilih za moške in ženske. Ženska populacija je bolj navezana na barve in jih drzneje uporablja. V zahodni kulturi sta roza in rdeča najbolj ženski barvi, najbolj moška barva pa je modra. Orientalski »yin-yang« pa zagovarja svetle barve kot moške in temne kot ženske. Pestrejše barvne kombinacije se uporabljajo pri športnih oblačilih obeh spolov.

Otroci najprej opazijo osnovne barve, šele z več izkušnjami v barvah začnejo uživati v sekundarnih barvah in kasneje v terciarnih barvah. Otroci so redko oblečeni v temna oblačila, še redkeje pa nosijo živobarvna oblačila starejši.

Različni materiali so pričakovane določene barve. Tako plastični, sintetični materiali zažarijo v živih barvah, naravni materiali pa nosijo naravne barve (brezbarvnost kot predznak »ekološke mode«).

Tri osnovne barve, rumena, rdeča in modra, simbolizirajo enotnost človekovega telesa (rdeča), duha (rumena) in duše (modra).

Rdeča barva oblačil

Rdeča barva stopnjuje razburljivost in dviga krvni pritisk, če se človek k temu nagiba. Obsevanje z rdečo barvo vpliva na zmanjšanje spomladanske utrujenosti in prispeva k zdravljenju depresij. K temu pripomore še rdeče spodnje perilo. Barva oblačil, še posebno spodnjega perila, močno učinkuje že zato, ker smo z njim v stalnem in neposrednem stiku. Kdor se oblači v rdeče, učinkuje živahno in mladostno.

Naravna rdeča barva je večinoma pridobljena iz fino zmlete prsti. Živalsko rdeče barvilo pridobivajo iz polža čokatega voleka (nem. Purpurschnecke), zato je Goethe čisto rdečo barvo imenoval »purpur«. Za barvanje v rdeče je najbolj priljubljena korenika barvilnega broča, iz katere dobijo nenavadno obstojen pigment, torej barvilo. Rdeča iz broča je tudi prva naravna barva, ki so jo konec 19. stoletja nadomestili s sintetičnimi barvami.

Rdeča barva je zelo prvinska in zelo močna, hkrati pa vzbuja določeno vrsto strahu. Simbolizira kri in ogenj, pomensko se prekriva z najpomembnejšimi čustvi, kot so ljubezen, sovraštvo, strast, moč, pogum. Simbolizira vročino, toploto, poželenje in hrepenenje.

Že od nekdaj je rdeča barva zelo cenjena. V kameni dobi so z rdečim barvilom drgnili kosti mrličev in jim s tem izkazovali posebno spoštovanje. Bojevniki primitivnih plemen so se oblačili ali barvali rdeče, zaradi prepričanja, da lahko z rdečo vplivajo na povečanje moči. V antiki so s purpurno rdečo barvo barvali le najdragocenejše tkanine. V srednjem veku je bila rdeča kraljevska barva in barva aristokracije. Ponazarjala je pravico, rdeče zastave v srednjeveških mestih so naznanjale sojenje, plemiči so z rdečilom podpisovali smrtne obsodbe, rablji so bili oviti v rdeče plašče. Rdeče plašče so nosili le plemiči, z razvojem meščanstva pa je postala rdeča barva mestnih velikašev. Kasneje se je rdeča barva uveljavila kot barva oblačil državnih poglavarjev in verskih dostojanstvenikov. V azijski kulturi so verjeli, da rdeča barva odganja demone, zato se še danes uporablja za poročne obleke.

Rumena barva oblačil

Rumena barva nas razjasni, je žareča, ekstrovertirana in učinkuje na čustva razvedrilno, odrešujoče. Čista rumena barva s transparentnimi barvnimi nihanji osvobaja človekove zavrite energije in s tem krepi njegove zdravilne moči. Goethe piše o tej lastnosti rumene barve takole: »Kakor kažejo izkušnje, učinkuje rumena barva skoz in skoz toplo in prijetno. To toploto občutimo najboljše, če pokrajino, posebno v sivih zimskih dneh, opazujemo skozi

rumeno steklo. Oko se razveseli, srce širi, duh razvedri, kakor da nas je objela prijetna toplota.«³

Taoizem, zelo razširjena kitajska filozofija, izrecno poudarja, da je rumena barva barva z ženskim značajem. V antični Grčiji so bile boginje in device oblečene zmeraj v žafranasto rumena oblačila. Tudi Freya, germansko boginjo ljubezni, vedno predstavljajo v rumenem.

Na področju mode je rumena barva dolgo veljala za najmanj moško med vsemi barvami. Rumena barva ima lastnost, da se njej zdijo stvari večje, kot so v resnici. Morda je bila zaradi tega tradicionalna barva kitajskih cesarjev. Oblačila v rumenih tonih so primerna za ljudi, ki težko vzpostavljajo stike z drugimi ljudmi. Rumena barva ni zastojni simbol za pošto, največjega nosilca komunikacij v naši družbi.

Naravna rumena barvila pridobivajo iz skorje limonovcev ali iz žafrana in aloe. Iz zemeljskih barv, kakor sta okra in umbra, pa je mogoče pripraviti le temno rumeno barvo.

Modra barva oblačil

Modra barva ustvarja globino, nakazuje gibanje usmerjeno navznoter, opazovalca vodi k samemu sebi, k njegovi duši. Je simbol vode in čustev. Tudi krščanska cerkev povezuje modro barvo s čustveno globino, z dušo in pripadajočimi lastnostmi, z upanjem, vero, ponižnostjo in zvestobo. Marija, ki ima duševne kreposti, nosi moder nebeški plašč.

Sicer pa modra predstavlja modrost, mir zvestobo, duševno moč in precej vase obrnjenega človeka, ki ima manj živahen, zelo umirjen značaj.

Temno modra oblačila učinkujejo nevtralnno in nevpadljivo, kar je najbrž tudi razlog, da je modra barva najljubša barva večine odraslih v našem kulturnem okolju. Modra barva označuje umirjenega, zadovoljnega človeka.

Modro naravno barvo za barvanje volne, platna in svile praviloma še danes pridobivajo iz listov indigovca, ki so ga v srednjem veku prinesli v Evropo. V tistih časih so barvarji ob nedeljah pripravili barvno kopel, ob ponedeljkih pa so pobarvano platno in volno razobesili okoli in okoli mest, da so se tkanine zaradi oksidacije obarvale modro. Tedaj je tudi nastal izraz »modri ponedeljek«.

³ Chiazzari, S. : *Barve*, str. 117.

1.1.3.2 BARVA OBLAČIL IN ČLOVEKOV ZNAČAJ

Barve duše so barve, ki so nam posebej pri srcu in ki pogosto ostanejo vse življenje naše najljubše barve. Razlage povezanosti barve s človekovo osebnostjo so narejene po različnih psiholoških preizkusih in utemeljene na barvnem testu Maxa Luscherja. Dr. Anton Trstenjak ugotavlja, da še nimamo izdelanih prepričljivih raziskav o povezanosti med barvo in človekovo osebnostjo, zato obstoječe razlage navajamo bolj kot poskus razlage človekovega značaja s pomočjo barve.

Kaj torej lahko barva oblačila pove o značaju človeka, ki se pogosto oblači vanjo?

Ljudje, ki se oblačijo **rdeče**, naj bi bili energični, impulzivni, nagle jeze.

Všeč jim je, če se stvari odvijajo hitro in tako, kot jim ustreza. Radi so v središču pozornosti in se trudijo biti najboljši v vsem, česar se lotijo.

Oblačilo **roza** barve razkriva ljubečega in nežnega človeka, ki je razumevajoč in se zlahka vživlja v čustva drugih. Pogosto si želi topline in ljubezni.

Oranžna, breskova ali marelična obleka kaže na dejavnega, tekmovalnega duha. Ljudje, ki se pogosto oblačijo vanjo, izkazujejo motiviranost, samostojnost, ustvarjalnost in praktičnost. Odlikujejo se po močni volji in delavnosti. Šibka točka značaja sta nestrpnost in nagnjenost k razburjenju.

Rumena barva odseva dobrovoljnega in zanimivega človeka, ki rad sodeluje pri vsem, kar se dogaja. Zaradi živahnosti in vitalnosti je kos mnogim življenjskim izzivom. Osebnost odlikujeta radoživost in radovednost. Je izraz komunikativnega in spontanega človeka.

Rdeča, oranžna, roza in rumena barva so barve, ki žarijo, zato jih najraje nosijo ljudje, ki so po navadi veseli, radostni, topli in optimistični.

V **zeleno** se pogosto oblačijo ljudje, ki so previdni in nezaupljivi. So prijazni in radi priskočijo na pomoč, vendar jim najbolj ustreza mirno življenje. Trudijo se za nadzor nad stvarmi in težavami. Gre za ljudi, ki bi se radi izognili sporom, nesporazumom in napetostim.

Svetlo modra obleka izraža dojemljivega, občutljivega in ustvarjalnega človeka, ki ima praktičen odnos do življenja in zelo razvito domišljijo.

Temno modra barva je znak samozavestnega in inteligentnega človeka, ki rad odloča in čuti odgovornost do drugih. Ljubi spokojnost, ceni ljubezen, nežnost in naklonjenost. Zaradi pomanjkanja igre in sproščenosti je lahko miselno napet.

Ljudje, ki se oblačijo v **vijolično**, so polni sočutja, čuteči, intuitivni in prizadevni.

Bela barva odseva uravnovešen, spodbuden in optimističen značaj. Zajema vse ostale barve iz barvnega spektra. Človek, ki jo pogosto nosi, kaže na osebo, ki ljubi samoto. Teži za preprostim življenjem brez zunanjih pritiskov.

Tudi ljudje, ki se pogosto oblačijo v **sivo**, so radi ločeni od drugih, sami. Navadno so zelo kritični do okolja in radi obsojajo, težko pa oblikujejo svoje mnenje. Siva je božja barva, ker vsebuje veliko bele. Siva je bila od nekdaj tipična barva oblačil, ki so jih nosili v sirotišnicah, hiralnicah in zaporih. V 19. stol. je siva barva postala priljubljena v moški modi. V ženski modi se je uveljavila kot elegantna šele v zadnjih desetletjih.

Rjava oblačila razkrivajo stvarnega in poštenega človeka, ki je v oporo drugim in rad živi urejeno. Ceni izbrano pijačo, hrano in družbo. Je čuteč in zna uživati življenje. Rjava je barva matere Zemlje. Oblačila zamolklih ali rjavih barv vlivajo občutek varnosti.

Črna barva je znak ljudi, ki imajo neomajno disciplino, močno voljo in trdna stališča. Mestoma so preveč samostojni in togi. Primanjkuje jim samozavesti in ne verjamejo, da so lahko kos življenju. Črna pomeni zanikanje – ljudje, ki se oblačijo v črno barvo, kažejo na odnos zanikanja. S črno barvo delujejo tudi kot avtoritete, ki se imajo v oblasti.

1.1.3.3 BARVA OTROŠKIH OBLAČIL

Ko otrok odrašča, potrebuje spremembo. Tako kot odrasli so tudi nekateri otroci občutljivi in tihi, drugi pa družabni in živahni. Starši in modni oblikovalci bi morali te razlike upoštevati, ne pa otrokom vsiljevati svoj okus za tako imenovane modne barve. Vsakdo ima svoje izkušnje povezane z določenimi barvami – nekateri toni nas spominjajo na uniforme, drugi na sorodnike in njihove domove, tretji pa so značilni za šolo. Do pred kratkim so otroke, še posebej dečke, oblačili v temnejše barve, ki se niso hitro umazale. Vendar večina otrok, ki lahko sama izbira barve, izbere pisane barve. Otroci potrebujejo oblačila, ki so vznemirljiva, vesela, zabavna, in tista, ki vlivajo energijo. Včasih ustvarijo nenavadne in osupljive kombinacije, vendar je to povsem naravno. Podobno kot pri igri radi eksperimentirajo z barvami. Živahne barve zrcalijo njihovo življenjsko energijo in veselje do življenja.

1.2 OPREDELITEV PODROČJA RAZISKAVE

Smo učenke osmega razreda devetletne osnovne šole. Zanimalo nas je, katere barve so všeč otrokom in mladostnikom, kako se izbor barve razlikuje med obdobjem otroštva in adolescence, ali se priljubljena barva kaže tudi v barvi oblačil, ki jih osnovnošolci nosijo, in ali se osnovnošolci o barvi svojih oblačil odločajo sami.

Pri delu smo se omejile na psihološki vidik barve, ki govori o tem, da ima barva določen psihološki učinek na človeka in da nam izbor barve skupaj z drugimi psihodiagnostičnimi sredstvi lahko pokaže na kakšno človekovo značajsko lastnost. Problema izbora barve se ne lotevamo le kot vidnega/vizualnega pojava, ampak se pridružujemo tistim pristopom analize barv in njihovega izbora, ki barve dojemajo doživljajsko in razpoložensko / t.i. vidik občutenja barve/.

Sestavo anketnega vprašalnika smo povzele po knjigi dr. Antona Trstenjaka Človek in barve, njegovo raziskavo pa predstavile v uvodnem delu raziskovalne naloge pod naslovom Raziskave. Pri interpretaciji rezultatov smo se oprle tudi na poglavja Pripisovanje psihološkega pomena barve, Psihološki pomen barve oblačil, Barva oblačil in človekov značaj, ki smo jih prej zajele v teoretičnih izhodiščih.

1.3 HIPOTEZE

Teze, ki jih navajamo, so sledeče:

- ❖ mlajšim otrokom so všeč tople in svetle barve, najstnikom pa so ljubše temne in hladne barve.
- ❖ Najljubša barva vprašanih ni tudi najpogostejša barva njihovih oblačil.
- ❖ Otrokom oblačila in z njimi povezano barvo izbirajo starši oziroma skrbniki, najstniki pa si oblačila in njihovo barvo izbirajo sami.
- ❖ Najstniki se oblačijo v temna enobarvna oblačila, otroci pa v svetla in pisana oblačila.
- ❖ Otroci in mladostniki, ki si barvo oblačil izbirajo sami, izberejo tiste barve oblačil, za katere menijo, da se jim najbolj podajo.
- ❖ Odrasli, ki izbirajo barvo oblačil svojim otrokom, pogosto upoštevajo otrokovo željo glede barve oblačila.
- ❖ Otroci nosijo oblačila barv, ki so jih zanje izbrali starši /skrbniki, tudi če jim izbrane barve oblačil niso všeč.

1.4 RAZISKOVALNE METODE

1.4.1 DELO Z LITERATURO IN DRUGIMI AV-MEDIJI

Strokovno literaturo zajeto v periodičnem tisku in knjigah smo si najprej ogledale na medmrežju (COBISS-OPAC). S pridobljenimi podatki o knjižnem gradivu smo obiskale dva oddelka Splošne knjižnice Celje, in sicer Oddelek za odrasle in mladino ter Oddelek za študij. V slednjem smo obiskale enoto za izposajo knjižničnega gradiva in domoznanski oddelek, kjer smo si ogledale raziskovalne naloge, zapisane na temo barve.

Podatke smo iskale tudi na spletnih straneh na internetu.

1.4.2 ANKETIRANJE

Odločile smo se, da bomo anketirale učence naše šole.

Anketni vprašalnik smo razdelile dvema starostnima skupinama učencev. V prvi starostni skupini, ki jo definiramo kot **otroci**, so na anketni vprašalnik odgovarjali učenci 3. in 4. razreda devetletne osnovne šole; v drugi skupini, ki jo definiramo kot **adolescenti/najstniki**, pa so anketni vprašalnik izpolnjevali učenci 8. in 9. razreda devetletne osnovne šole. Delitev smo povzele po knjigi *Obdobje adolescence in razvoj identitete*, v kateri je obdobje otroštva opredeljeno z obdobjem od človekovega rojstva do enajstega leta starosti, po enajstem letu pa nastopi obdobje adolescence kot prehodno obdobje med otroštvom in odraslostjo.

1.4.3 OBDELAVA PODATKOV

Pregledale smo izpolnjene anketne vprašalnike in jih ovrednotile. Podatke smo uredile in jih grafično predstavile v računalniškem programu Microsoft Exel.

1.4.4 OBISK TRGOVSKIH CENTROV

Obiskale smo dva večja trgovska centra v Celju, v okviru teh pa dve trgovini z oblačili. V City Centru Celje smo se ustavile v trgovini H & M, ki ima ločen oddelek z otroškimi oblačili, v Planetu Tuš pa v trgovini New Yorker, kjer prodajajo oblačila za najstnike. Za ti dve trgovini z oblačili smo se odločile zato, ker menimo, da sta eni najbolj obiskanih trgovin naših analiziranih starostnih skupin; na otroškem oddelku H& M pogosto nakupujejo otroci in njihovi starši, v trgovini New Yorker pa najstniki. Želele smo izvedeti, katere barve oblačil se prodajajo v največji meri, kako se je spremenil modni trend barve oblačil v zadnjih letih in ali modna barva vpliva na prodajo oblačil te barve.

1.4.5 POGOVOR S PSIHOLOGINJO

Za pogovor smo prosile gospo Ksenijo Centa, univerzitetno diplomirano psihologinjo, ki deluje v Zdravstvenem domu Celje na dispanzerju za psihohigieno otrok in mladine ter na Centru, kjer izvaja program za odvajanje odvisnosti od nedovoljenih drog. Predstavila nam je svoje delo in praktično rabo barve pri psihološki obravnavi otroka.

1.4.6 IZVEDBA LIKOVNE DELAVNICE

Izvedle smo likovno delavnico za učence osmega razreda naše šole. Delavnica je trajala dve šolski uri. Vsak učenec je naslikal poljubno oblačilo in zanj uporabil barvo, ki jo je izbral sam. Delavnico smo izvajale ob pomoči mentorice, gospe Lijane Klančnik, profesorice likovne pedagogike na naši šoli. Naslikana oblačila smo analizirale tako, da smo jih razvrstile glede na spol, znotraj te kategorije pa še glede na uporabljeno barvo in barvno kombinacijo. Ugotovitve smo predstavile v osrednjem delu raziskovalne naloge.

1.4.7 FOTOGRAFIJA IN IZDELAVA POROČILA

Nekatere korake svojega dela smo fotografirale z digitalno videokamero DCR-TRV60E, slike pa obdelale s programom Adobe Photoshop CS. Pisno poročilo smo oblikovale s programom MS WordXP.

Slika 5: Osmošolci so v okviru likovne delavnice kreirali svoje oblačilo.

2 OSREDNJI DEL

2.1 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

Anketni vprašalnik je reševalo **169** učencev naše šole. V skupini 3. in 4. razredov je anketni vprašalnik izpolnilo 87 otrok, v skupini 8. in 9. razredov pa 82 otrok.

Na anketni vprašalnik je odgovarjalo 88 fantov in 81 deklet. Starostni skupini sta uravnoteženi glede na število anketiranih učencev.

	Dekleta	Fantje	Skupaj
3. in 4. razredi	43	44	87
8. in 9. razredi	38	44	82
Skupaj	81	88	169

1. Katera je tvoja najljubša barva?

Barva	3. in 4. razred	Barva	8. in 9. razred
MODRA	38	MODRA	32
ČRNA	10	ČRNA	13
RUMENA	8	ROZA	11
ROZA	8	ZELENA	9
ZELENA	7	RDEČA	7
BELA	5	BELA	3
RDEČA	5	RJAVA	2
ORANŽNA	3	RUMENA	2
VIJOLIČNA	1	ORANŽNA	1
ZLATA	1	SIVA	1
RJAVA	1	VIJOLIČNA	1
Skupaj	87		82

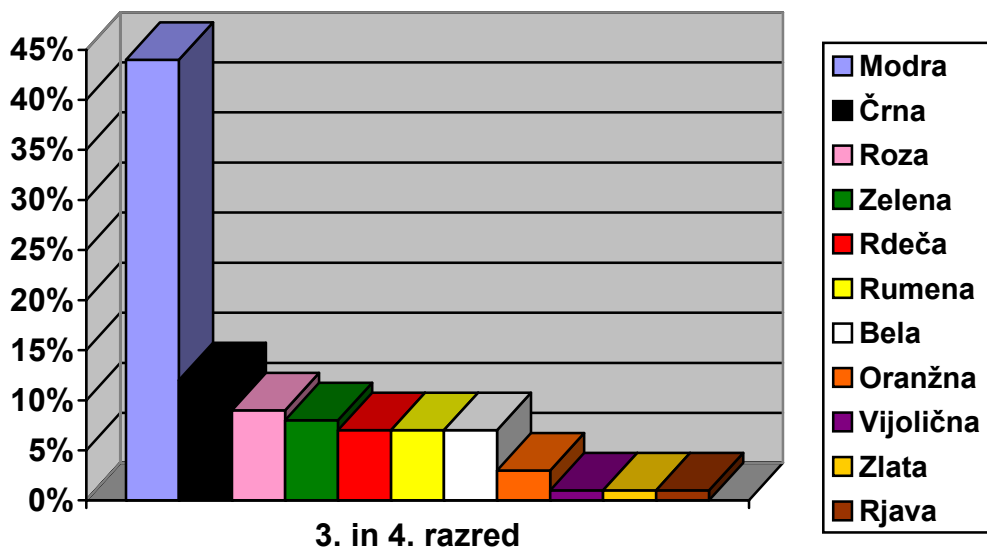
PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN NAJSTNIKI, UČENCI OSNOVNE ŠOLE

V starostni skupini **3. in 4. razredov** je velik odstotek vprašanih, kar 66 %, za svojo najljubšo barvo izbral temno in hladno barvo/modra, črna, zelena, vijolična, rjava/, s čimer moramo zanikati prvi del svoje prve hipoteze, ki pravi, da otroci v tej starostni skupini izbirajo pretežno svetle in tople barve. Med svetlimi in toplimi barvami sta v večjem deleži prisotni rumena in roza barva, sledita pa jima še rdeča in oranžna. Zelo visok odstotek /44 %/ vprašanih otrok v tej starostni skupini se je odločilo za modro barvo.

Tudi v starostni skupini učencev **8. in 9. razredov** prevladujejo temne in hladne barve /modra, črna, zelena, rjava/, saj se je zanje odločilo 70 % vprašanih.

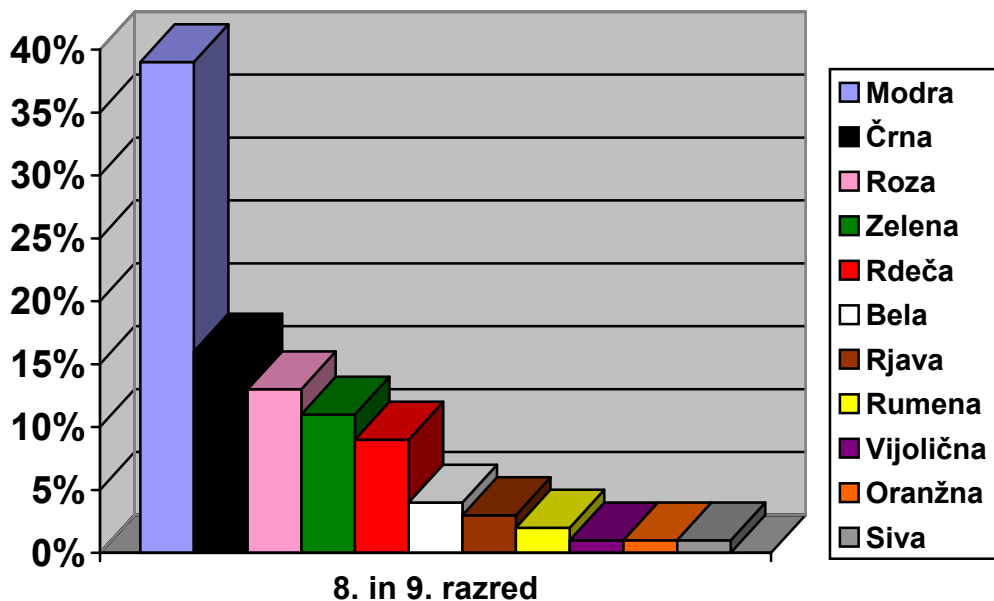
S tem potrjujemo drugi del svoje prve hipoteze, ki pravi, da se mladostniki v največji meri odločajo za temne in hladne barve.

Visok odstotek pripada **modri barvi**, saj se je zanjo odločilo 39 % vprašanih mladostnikov.

Graf 1: Razporeditev barv po priljubljenosti med otroki /3.in 4. razredi/

**PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN NAJSTNIKI,
UČENCI OSNOVNE ŠOLE**

Graf 2: Razporeditev barv po priljubljenosti med mladostniki /8. in 9. razredi/

Izbor najbolj priljubljene barve po spolu v starostni skupini 3. in 4. razredov

Barva	Dekleta	Barva	Fantje	
MODRA	15	MODRA	23	
ROZA	8	ČRNA	7	
RUMENA	7	ZELENA	7	
BELA	5	ORANŽNA	2	
ČRNA	3	RDEČA	2	
RDEČA	3	RUMENA	1	
ORANŽNA	1	RJAVA	1	
VIJOLIČNA	1	ZLATA	1	
Skupaj	43		44	87

Modra barva prevladuje pri otrocih obeh spolov. Pri dekletih sta na drugem in tretjem mestu topli barvi, in sicer roza in rumena, pri fantih pa se prva topla barva pojavi na četrtem mestu, in sicer oranžna, ki ji sledijo rdeča, rumena, in zlata. Črna barva, ki sicer zelo zaostaja za modro barvo, se pri fantih pojavlja na drugem mestu, pri dekletih pa za toplimi barvami na petem mestu. Tabela kaže, da so pri fantih više uvrščene hladne in temne barve, pri dekletih pa so tople in svetle barve uvrščene na višja mesta.

**PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN NAJSTNIKI,
UČENCI OSNOVNE ŠOLE**

Izbor najbolj priljubljene barve po spolu v starostni skupini 8. in 9. razredov.

Barva	Dekleta	Barva	Fantje	
ROZA	11	MODRA	26	
ZELENA	7	ČRNA	8	
RDEČA	7	BELA	3	
MODRA	6	RUMENA	2	
ČRNA	5	ZELENA	2	
VIJOLIČNA	1	ORANŽNA	1	
RJAVA	1	SIVA	1	
		RJAVA	1	
Skupaj	38		44	82

53 % deklet se je odločilo za temne barve, vendar je v ospredju roza barva, ki jo je izbrala večina vprašanih najstnic /29 % /. Pri fantih prevladujejo hladne barve, velika večina vprašanih fantov pa se je odločila za modro barvo- kar 59 %.

2. Katera barva ti ni všeč?

Pri tem odgovoru je bilo v skupini 3. in 4. razredov 9 neodgovorjenih anketnih vprašalnikov; torej je skupno število vprašanih 78, v skupini 8. in 9. razredov pa smo izločile 14 neodgovorjenih anketnih vprašalnikov, tako da je skupno število anketiranih v tej skupini 68.

Barva	3. in 4. razred	Barva	8. in 9. razred	
ČRNA	29	ROZA	14	
ROZA	25	RJAVA	10	
VIJOLIČNA	4	VIJOLIČNA	9	
RJAVA	4	ZELENA	9	
SIVA	4	BELA	7	
ZELENA	4	SIVA	6	
RUMENA	3	RUMENA	5	
MODRA	2	ORANŽNA	3	
RDEČA	2	ČRNA	2	
BELA	1	MODRA	1	
		RDEČA	1	
		SREBRNA	1	
Skupaj	78		68	146

**PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN NAJSTNIKI,
UČENCI OSNOVNE ŠOLE**

Med najmanj priljubljeni barvi v obeh starostnih skupinah sodita roza, ki predstavlja kar 24 % procentov vseh manj priljubljenih barv, in črna z 22 %, nato pa sledijo ostale barve, npr. rjava, vijolična, zelena... Roza barva ima zelo visok odstotek nepriljubljenosti v obeh starostnih skupinah, črno pa odklanjajo predvsem v starostni skupini 3. in 4. razredov.

Izbor najmanj priljubljene barve po spolu v starostni skupini 3. in 4. razredov

Na zastavljeno anketno vprašanje, katera barva jim ni všeč, ni odgovorilo 7 učenk in 2 učenca.

	Dekleta		Fantje	
ČRNA	19	ROZA	21	
RJAVA	4	ČRNA	10	
ZELENA	4	VIJOLIČNA	4	
ROZA	4	RUMENA	2	
SIVA	4	MODRA	2	
RUMENA	1	RDEČA	2	
		BELA	1	
Skupaj	36		42	78

V tej starostni skupini se je velika večina deklet izrekla, da jim črna barva ni všeč /kar 53%/, sledita pa ji rjava in zelena barva, ki sta hladni. Med barvami odklona pri dekletih prevladujejo v večjem odstotku hladne barve kot tople. Fantje v največjem deležu odklanjajo roza barvo, ker je izrazito dekliška /kar 50%/. Sledita dve hladni barvi /črna in vijolična/. Tabela pa kaže, da tudi fantje pogosteje odklanjajo hladne barve.

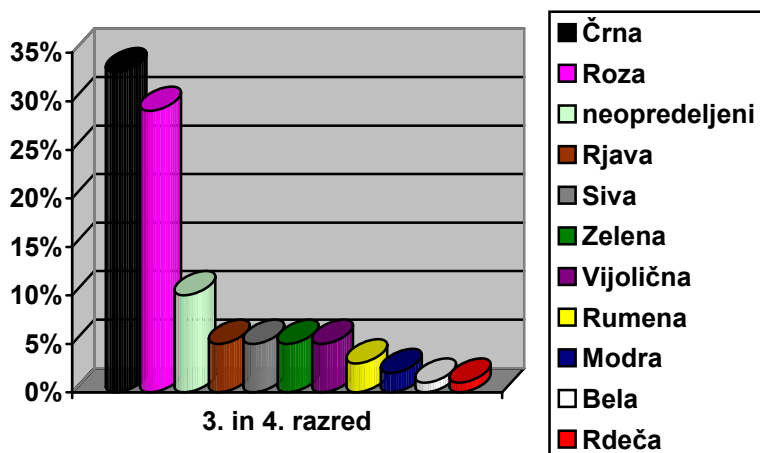
**PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN NAJSTNIKI,
UČENCI OSNOVNE ŠOLE**

Izbor najmanj priljubljene barve po spolu v starostni skupini 8. in 9. razredov

Na anketno vprašanje, katere barve ti niso všeč, ni odgovorilo 5 učencev in 9 učenk.

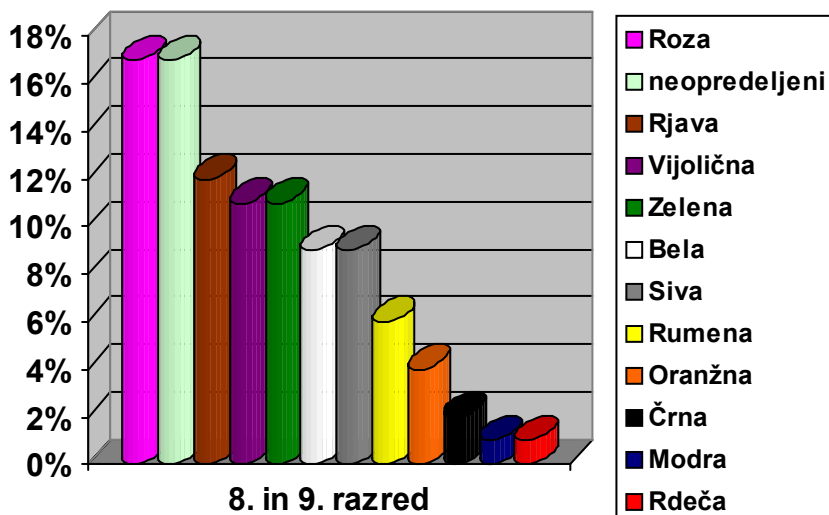
Barva	Dekleta	Barva	Fantje	
RJAVA	7	ROZA	12	
SIVA	5	VIJOLIČNA	6	
ZELENA	4	ZELENA	5	
VIJOLIČNA	3	BELA	5	
RUMENA	2	RJAVA	3	
ČRNA	2	RUMENA	3	
ROZA	2	SIVA	1	
ORANŽNA	2	ORANŽNA	1	
BELA	2	RDEČA	1	
		MODRA	1	
		SREBRNA	1	
Skupaj	29		39	68

Med nepriljubljenimi barvami pri dekletih prevladujejo nekatere hladne barve /rjava, siva, zelena, vijolična/, medtem ko svetle in tople zajemajo manjši delež. Odklon od hladne barve je opaziti tudi pri fantih, le da je pri njih v ospredju roza barva, ki je tipično dekljiška barva. /31 % vprašanih fantov jo je označilo za nepriljubljeno/.

Graf 3: Razvrstitev najmanj priljubljenih barv v skupini 3. in 4. razredov

**PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN NAJSTNIKI,
UČENCI OSNOVNE ŠOLE**

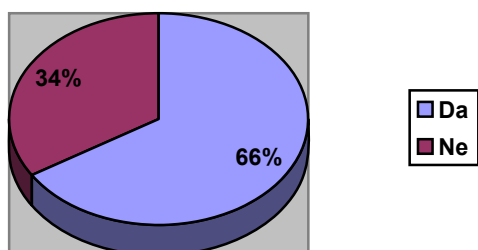

Graf 4: Razvrstitev najmanj priljubljenih barv v skupini 8. in 9. razredov

3. Ali so tvoja oblačila pogosto tvojih najljubših barv?

- a) Da.
- b) Ne.

	3. in 4. razredi	8. in 9. razredi	Skupaj
Da	64	47	111
Ne	23	35	58
Skupaj	87	82	169

Graf 5: Ali so tvoja oblačila pogosto tvojih najljubših barv?

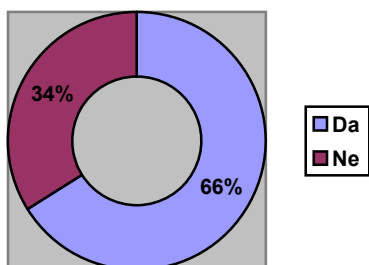
PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN NAJSTNIKI, UČENCI OSNOVNE ŠOLE

66 % vprašanih učencev trdi, da so oblačila, ki jih nosijo, najpogosteje njihovih najljubših barv, le 34 % vprašanih pogosto nosi oblačila drugih barv. Delež učencev, ki pogosto nosijo oblačila svojih najljubših barv, je v obeh starostnih skupinah visok /otroci- 74 %, najstniki- 57 %/, kar zavrača našo drugo hipotezo, ki pravi, da najljubša barva vprašanih ni najpogosteje tudi barva njihovih oblačil.

4. Ali si barvo oblačil izbiraš sam?

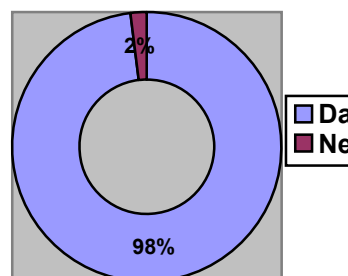
- a) Da.
- b) Ne.

	3. in 4. razredi	8. in 9. razredi	Skupaj
Da	57	80	137
Ne	30	2	32
Skupaj	87	82	169

Graf 6: Ali si barvo oblačil izbiraš sam?

/3. in 4. r./

Graf 7 : Ali si barvo oblačil izbiraš sam?

/8. in 9. r./

Analiza anketnega vprašanja je pokazala, da si 66% otrok barvo oblačil izbere sam, s čimer zanikamo prvi del tretje hipoteze, ki pravi, da otrokom zbirajo oblačila in z njimi povezano barvo starši. 98 % mladostnikov si barvo oblačil izbira sam, s čimer potrjujemo drugi del tretje hipoteze, ki pravi, da se mladostniki sami odločajo o barvi svojih oblačil. Če primerjamo procenta obeh starostnih skupin, opazimo, da adolescenca pomeni znaten premik v smeri samostojnega odločanja najstnika o svojih oblačilih in barvi le-teh.

**PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN NAJSTNIKI,
UČENCI OSNOVNE ŠOLE**

5. Kakšna oblačila si najpogosteje izbiraš?

Izbiraj med ponujenima odgovoroma a in b ter c in d, tako da izbereš enega iz vsake skupine.

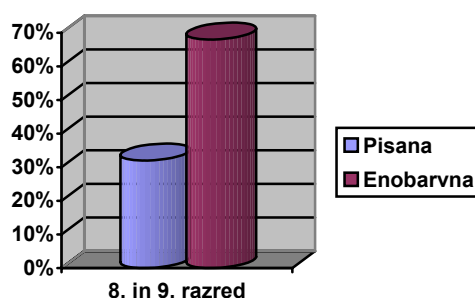
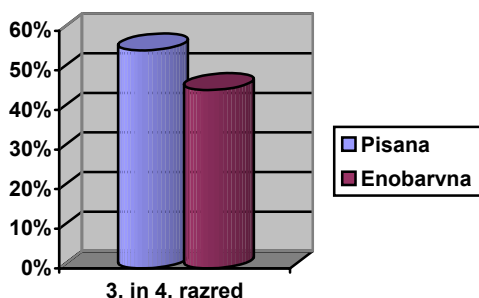
- a) Pisana.
- b) Enobarvna.

- c) Svetla.
- d) Temna.

Na to anketno vprašanje so odgovarjali tisti anketiranci, ki so se izrekli, da si barvo oblačil izbirajo sami.

	3. in 4. razredi	8. in 9. razredi	Skupaj
Pisana	32	19	51
Enobarvna	25	61	86
Skupaj	57	80	137

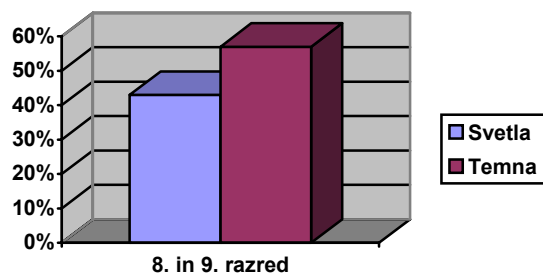
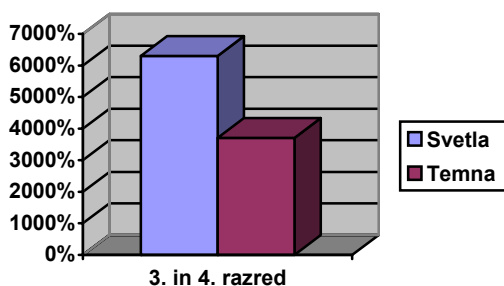
	3. in 4. razredi	8. in 9. razredi	Skupaj
Svetla	36	34	70
Temna	21	46	67
Skupaj	57	80	137

Graf 8: Kakšna oblačila si najpogosteje izbiraš? /skupina 3. in 4. razredov/

Graf 9: Kakšna oblačila si najpogosteje izbiraš? /skupina 8. in 9. razredov/

**PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN NAJSTNIKI,
UČENCI OSNOVNE ŠOLE**

Graf 10 : Kakšna oblačila si najpogosteje izbiraš? /skupina 3. in 4. razredov/

Graf 11 : Kakšna oblačila si najpogosteje izbiraš? /skupina 8. in 9. razredov/

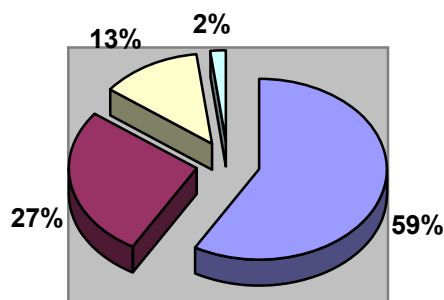
Analiza anketnega vprašalnika nam pokaže, da večina vseh vprašanih nosi enobarvna oblačila /63 %/, vendar se pojavlja razlika v starostnih skupinah. Otroci pogosteje izbirajo pisana oblačila /63% / v svoji starostni skupini, mladostniki pa enobarvna /76%/ v svoji starostni skupini. Večina vprašanih se raje oblači v svetla oblačila / 52%/, znova pa prihaja do razlik znotraj starostnih skupin; otroci se v večji meri odločajo za svetla oblačila /63 %/, mladostniki pa za temnejša /58%/. Potrjujemo svojo četrto hipotezo, ki pravi, da si otroci večinoma izbirajo svetla in pisana oblačila, mladostniki pa temna in enobarvna.

6. Kako si najpogosteje izbiraš barvo oblačil?

- a) Gledam na to, da mi barva oblačila pristaja.
- b) Oblačila izbiram glede na svojo najljubšo barvo.
- c) Ravnam se po barvah, ki so trenutno v modi.
- d) Drugo.

Na to anketno vprašanje so odgovarjali tisti anketiranci, ki so se izrekli, da si barvo oblačil izbirajo sami.

	Število vseh anketiranih, ki sami izbirajo barvo oblačila.
a)	81
b)	37
c)	17
d)	2
Skupaj	137

■	Gledam na to, da mi barva pristaja.
■	Oblačila izbiram po kriterijih svoje najljubše barve.
■	Ravnam se po barvah, ki so trenutno v modi.
■	Ostalo.

Graf 12: Kako si najpogosteje izbiraš barvo oblačil?

Bistven kriterij za izbor barve oblačila je pri osnovnošolcih, ki sami izbirajo barvo oblačila, ta, kako jim barva oblačila pristaja. Tako je odgovorilo 59% vseh osnovnošolcev, ki barvo oblačil izbirajo sami. Podatek potrjuje našo peto hipotezo, ki pravi - Otroci in mladostniki, ki si barvo oblačil izbirajo sami, izberejo tiste barve oblačil, za katere menijo, da se jim najbolj podajo.

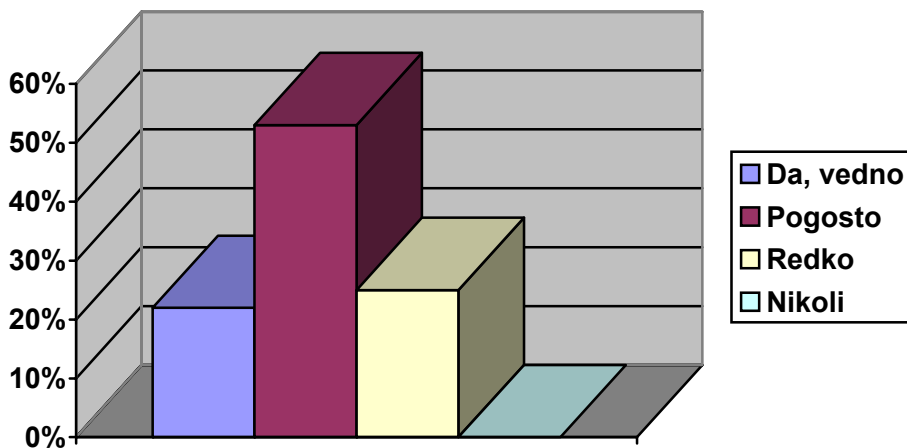
7. Ali pri izbiranju oblačil tvoji starši oziroma skrbniki upoštevajo barvo, ki ti je všeč?

- a) Da, vedno.
- b) Pogosto.
- c) Redko.
- d) Nikoli.

Na navedeno anketno vprašanje so odgovarjali otroci in najstniki, ki so odgovorili, da si barve oblačil ne izbirajo sami.

	Število vseh anketiranih, ki si barve oblačil ne izbirajo sami.
a) Da, vedno	7
b) Pogosto	17
c) Redko	8
d) Nikoli	
Skupaj	32

**PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN NAJSTNIKI,
UČENCI OSNOVNE ŠOLE**

Graf 13: Ali pri izbiranju oblačil tvoji starši/skrbniki upoštevajo barvo, ki ti je všeč?

53% anketiranih, ki si barve oblačil ne izbirajo sami, izjavlja, da starši oz. skrbniki pogosto upoštevajo njihove želje glede barve oblačil, s čimer potrjujemo šesto hipotezo, ki pravi, da odrasli, ki izbirajo barvo oblačil svojim otrokom, pogosto upoštevajo otrokovo željo glede barve oblačila.

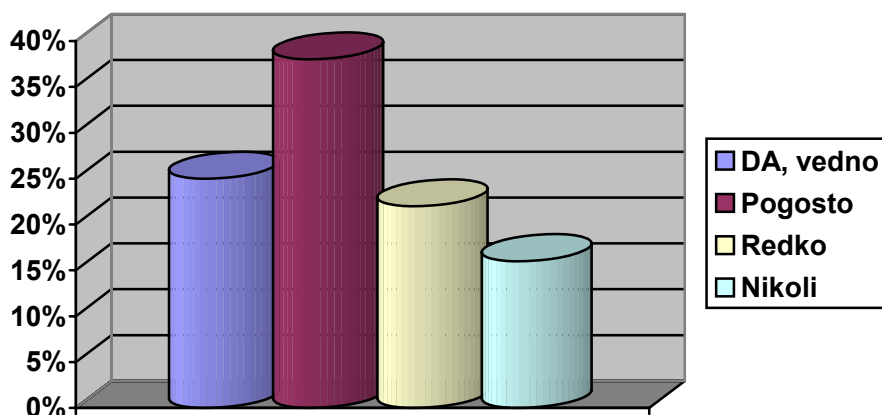
8. Ali nosiš oblačila, če ti barva oblačila, ki so jo izbrali starši oziroma skrbniki, ni všeč?

- a) Da, vedno.
- b) Pogosto.
- c) Redko.
- d) Nikoli.

Na navedeno anketno vprašanje so odgovarjali otroci in najstniki, ki so odgovorili, da si barve oblačila ne izbirajo sami.

	Število vseh anketiranih, ki si barve oblačil ne izbirajo sami.
a) Da, vedno	8
b) Pogosto	12
c) Redko	7
d) Nikoli	5
Skupaj	32

PRILJUBLJENOST BARV IN IZBOR BARVE OBLAČIL MED OTROKI IN NAJSTNIKI, UČENCI OSNOVNE ŠOLE

Graf 14: Ali nosiš oblačilo, če ti barva oblačila, ki so ga izbrali straši/skrbniki, ni všeč?

Odgovor a ali b je izbralo 20 otrok, kar predstavlja 63 % anketirancev, ki si barve oblačil ne izbirajo sami. Tako lahko potrdimo zadnjo hipotezo, ki trdi, da otroci nosijo oblačila barv, ki so jih zanje izbrali starši oziroma skrbniki, tudi če jim izbrane barve oblačil niso všeč. Glede na to, da z izjemo dveh anketirancev to skupino sestavljajo otroci 3. in 4. razreda, je odgovor razumljiv, saj otroci v predpubertetnem obdobju večinoma še sledijo smernicam, ki jih zanje postavljajo njihovi starši oziroma skrbniki.

2.2 OBISK TRGOVSKIH CENTROV

Izbiro barve oblačil pri otrocih in mladostnikih narekujejo modne smernice

Slika 6: Trgovina H & M /City Center Celje/

Gospa Daša Stokić, aranžerka, nam je povedala, da prodajajo na otroškem oddelku trgovine z oblačili **H & M**, ki v Celju posluje eno leto, oblačila za dojenčke in otroke obeh spolov, modne dodatke, spodnje perilo, kopalke... Na oddelku kupujejo družine, tj. moški in ženske različnih starosti z otroki do štirinajstega leta starosti. Za deklice prodajo največ oblačil roza in rdeče barve, čeprav se ta trend za barve spreminja v smislu vključevanja drugih barv, ki so deklicam privlačne; npr. : rumena, zelena, oranžna, oker. Pri prodaji oblačil opažajo, da se proda največ oblačil tiste barve, ki je modna. V tem pogledu ni razlik med starši, ki kupujejo za fante oziroma za dekleta. Letošnje poletje bodo aktualne žive in sveže barve; npr: odtenki roza in svetlo zelene v kombinaciji z džinsom in temno zeleno barvo ali pa bela, modra in zelena

barva v kombinaciji z oranžno, svetlo zeleno in turkizno barvo z dodatki džinsa.

V trgovini z oblačili **New Yorker**, ki deluje v Celju štiri leta, smo se o barvah oblačil za adolescente pogovarjali z gospo Suzano Zadravec, prodajalko. Med barvami oblačil, ki jih ponujajo, prevladujejo modra, zelena, rjava, rumena, bela in črna. Oblačila kupujejo adolescenti od 14. oziroma 15. leta naprej, pa tudi odrasli do 40. leta. Najstniki se največkrat odločajo za oblačila rjave, modre in črne barve; aktualni barvi pa postajata tudi zelena in roza barva v kombinaciji z belo. Najstnice kupujejo večinoma svetlo modra oblačila in oblačila roza ter rumene barve; najpogosteje so jim všeč oblačila pastelnih barv.

Trend za barve se je v prerezu zadnjih petih let, če jih primerjamo z letom 1980, močno razširil; prej dominantne rjava, modra in črna barva so sedaj enakovredne široki paleti drugih barv. V trgovini prodajo največ oblačil tistih barv, ki so modne. Ugotovitev velja za oba spola adolescentov v enaki meri.

Najstniki največkrat nakupujejo v družbi prijateljev, redkeje sami, zelo redko pa so z njimi starši.

2.3 POGOVOR S PSIHOLIGINJO

Vloga barve pri psihološki obravnavi otrok in mladostnikov

Za pogovor smo prosili gospo **Ksenijo Centa**, univerzitetno diplomirano psihologinjo, ki deluje v Zdravstvenem domu Celje na dispanzerju za psihohigieno otrok in mladine ter na Centru, kjer izvaja program za odvajanje odvisnosti od nedovoljenih drog.

V okviru dispanzerja za šolajoče se otroke opravlja program preventive, ki zajema sistematične preglede 3-letnikov, razvojne kontrole in ocenjevanje šolske zrelosti, in program kurative, ki zajema svetovanje otrokom, mladostnikom in njihovim staršem, diagnostiko in terapijo ter sodelovanje s širšo socialno mrežo /vrtci, šole, centri za socialno delo, bolnica, krizni center, varna hiša.../ in s strokovno skupino dispanzerja /specialna logopedinja, socialna delavka, pedopsihiatrinja, pedagoginja/. V okviru Centra izvaja svetovalne pogovore z odvisniki od nedovoljenih drog.

Pri svojem delu uporablja barve v trojen namen. Z njimi se ustvarja ambient, v katerem se otrok, ki pride na njihov dispanzer, dobro počuti; barve pa se uporabljajo tudi kot projekcijska preizkušnja in kot razvojna preizkušnja.

Psihologinja uporablja pri svojem konkretnem delu barvo kot razvojno preizkušnjo.

Ugotavlja, da nekateri otroci že pri treh letih razumejo pojem osnovnih štirih barv in jih ustrezno poimenujejo; drugi tega še ne zmorejo, barve enačijo, razvrščajo glede na skupno lastnost /rdeče kocke sodijo skupaj, modre skupaj/; tretji pa barve prepoznavajo s pomočjo asociacij /zelena kot trava, rumena kot sonce, rdeča kot jagoda, modra kot nebo/. S pomočjo barvnih podob ugotavljajo barvno slepoto pri otrocih, skupaj z drugimi psihodiagnostičnimi sredstvi in informacijami, ki jih dobijo v času obravnav, pa lahko glede na priljubljenost barv sklepajo tudi na nekatere osebne značilnosti otroka.

Na vprašanje, kako naj starši ukrepajo, kadar se jim zdi barva oblačil njihovega najstnika izzivalna, vpadljiva, odgovarja: «Starši naj presodijo, ali je barva oblačila pomembnejša od njihovega dobrega odnosa z mladostnikom. Vsak posameznik ima svoj okus, svoje barve v lastnem sistemu kvalitete. Vsak si tak sistem kvalitete lahko izgradi po svoji presoji. Katera barva mu je všeč, ne pove ničesar o njem in ga ne more označiti kot »dobrega« oz. »slabega« človeka. Koliko je človek vešč ali nevešč, povedo njegova dejanja, nikakor pa ne barve. Tudi besede so velikokrat premalo. Starši lahko izrazijo svoje mnenje glede barve otrokovega oblačila na spoštljiv način; ne bodo pa naredili napake, če dopustijo otroku možnost izbire.»

2.4 IZVEDBA LIKOVNE DELAVNICE

Likovno delavnico smo izvedli z učenci osmega razreda. Zanimalo nas je, ali se bodo učenci pri risanju oblačil odločili za enobarvna oblačila ali kombinacije; kakšne barve bodo uporabili pri enobarvnih oblačilih in katere pri kombinacijah; kako se bosta barve in barvno kombiniranje razlikovali po spolu učencev in kje bomo našli skupne točke med fanti in dekleti.

Vsak učenec je dobil izrisan model človeške figure. Dekleta so risala oblačila za ženske like, fantje pa so ustvarjali oblačila moških likov. Posegali so po različnih barvah in različnih vrstah oblačil. Uporabili so tehniko risanja in senčenja ter barvanja.

Po opravljenem delu smo izdelke razvrstile glede na spol, znotraj kategorije spola pa še po barvah in barvnih kombinacijah. V nadaljevanju navajamo ugotovitve, ki izhajajo iz analize te razvrstitve.

Pri dekletih prevladujejo enobarvna oblačila, med njimi pa stopa v ospredje rdeča barva /rdeča dolga ženska obleka/, ki ji sledijo modra, zelena in oker. Med barvnimi kombinacijami prevladujejo kombinacije primarne rdeče barve z modro. V večjem številu zaznamo tudi oranžno- zeleno barvno kombiniranje oblačil. Pri barvnem kombiniranju prevladujejo barvni kontrasti med hladno in toplo barvo. Pri barvnem načrtovanju oblačil se pojavi tudi nevtralno barva, in sicer črna.

Pri fantih prevladuje raba modre barve v kombinacijah z nevtralno barvo (črno) in s hladnimi barvami (rjava ter zelena). V dveh primerih se kaže toplo-hladni kontrast (rdeča in črna). Velik delež fantov se je odločil za kombinacijo primarnih ali osnovnih barv (rdeča in rumena) z zeleno – sekundarno ali drugotno barvo. Samo en učenec se je odločil za enobarvno oblačilo črne barve.

Stične točke med fanti in dekleti se kažejo v pogosti rabi rdeče- modre kombinacije barv oblačil. Oba spola sta uporabila nevtralno barvo /črno/ in nekaj drugih toplo–hladnih kontrastov.

Pri dekletih je zaznati več enobarvnih oblačil in manj kombinacij kot pri fantih. Raba barv je pri fantih pestra in se glede na barvno lestvico giba od temnih do svetlih barv. Pri dekletih pa je zaznati večjo barvno statiko, ki se kaže v najbolj pogosti rabi obleke rdeče barve in rdeče-modri kombinaciji ženskih oblačil.

3. ZAKLJUČEK

V svoji raziskovalni nalogi smo si raziskovalke postavile dve ključni vprašanji.

Zanimalo nas je, katere barve so priljubljene pri otrocih, katere pri mladostnikih in kako se izbor barve s prehodom iz otroštva v adolescenco spremeni. Vprašale pa smo se tudi, ali so najbolj priljubljene barve otrok in mladostnikov tudi barve njihovih oblačil.

Barva nas je pritegnila predvsem kot psihološki pojav. Izhajale smo iz dejstva, da barvo dojemamo ne samo kot viden pojav, ampak jo tudi občutimo, doživljamo. Vznemirilo nas je dejstvo, da je barva eno izmed meril, ki v kombinaciji z drugimi poznanimi sredstvi lahko opredeli določeno človekovo značajsko lastnost.

Naša ciljna skupina so bili osnovnošolci, razdeljeni v dve starostni skupini /otroci, adolescenti/. Postavile smo nekaj hipotez, ki se nanašajo na interes za posamezne barve pri osnovnošolcih in izbiro barve njihovih oblačil. V nadaljevanju predstavljamo ugotovitve svojega raziskovalnega dela.

Analiza priljubljenosti določene barve je pri otrocih 3. in 4. razredov pokazala, da se v skupnem odstotku raje odločajo za temne in hladne barve. Velik odstotek vprašanih daje prednost modri barvi, ki je zelo priljubljena med fanti in dekleti. Modri sledita črna in roza barva. V okviru starostne skupine prihaja do razhajanj med spoloma: takoj za modro se pri dekletih pojavijo tople in svetle barve/roza, rumena/, pri fantih pa prva tri mesta zasedajo hladne barve /modra, črna, zelena/, prva topla barva je na četrtem mestu /oranžna/.

Tudi v skupini 8. in 9. razredov je modra barva dominantna. Zlasti pogosto so jo izbrali fantje, medtem ko je pri dekletih na tretjem mestu, prvo mesto pa zaseda roza barva. Tudi najstniki se pogosteje odločajo za temne in hladne barve. V tem pogledu ni pričakovanih razlik med obema starostnima skupinama, preseneča pa pogost izbor roza barve za najbolj priljubljeno barvo deklet 8. in 9. razredov, saj smo pričakovale, da se bo intenzivno pojavljala pri deklicah 3. in 4. razredov, pri najstnicah pa jo bo zamenjala katera od hladnejših barv (črna).

Analiza barv, ki niso priljubljene, je pokazala dominantnost roza in črne barve v starostni skupini 3. in 4. razredov. Črna barva odbija oba spola te starostne skupine / v večji meri dekleta/, roza pa fante, kar je razumljivo, saj je tipično dekliška barva. Roza barva se najpogosteje pojavlja kot barva odklona v starostni skupini 8. in 9. razredov, saj jo je tako

označila večina vprašanih fantov. Pričakovano je, da z lestvice nepriljubljenih barv skoraj povsem izgine črna barva. Skupen odstotek nepriljubljenih barv se nagiba na stran temnih in hladnih barv.

Na vprašanje v zvezi z barvo oblačil smo dobile odgovor, da večina otrok in mladostnikov nosi oblačila svojih sicer najbolj priljubljenih barv. Barvo oblačil si v največji meri izberejo sami tako otroci kot mladostniki, analiza anketnega vprašanja pa je pokazala, da se odstotek učencev, ki sami izbirajo barvo svojega oblačila, močno poveča v obdobju adolescence. Otroci v starostni skupini 3. in 4. razredov se v večji meri odločajo za pisana in svetla oblačila, najstniki pa največkrat izberejo enobarvno in temno oblačilo. Poglavitni kriterij izbora pri otrocih in mladostnikih ni modna barva, ampak prepričanje, da jim določena barva oblačila pristoji. Pri otrocih, ki ne izbirajo barve oblačil sami, starši oziroma njihovi skrbniki pogosto upoštevajo barvo, ki je otroku všeč. V primerih, ko pa se starši odločijo po svoji presoji, so otroci pogosto pripravljene nositi oblačila tistih barv, ki so jih zanje izbrali starši oziroma skrbniki, tudi če jim barva oblačila ni všeč. Zadnja trditev se nanaša predvsem na otroke v starostni skupini 3. in 4. razreda, saj sta na vprašanje odgovorila le dva vprašana najstnika.

Na obisku trgovin z oblačili smo izvedele, da prodajo največ tistih oblačil, ki so modne barve. V tem pogledu ni razlik med trgovino, ki prodaja za otroke, in trgovino, ki ima najstniška oblačila. Tudi spol otroka oziroma najstnika, ki kupuje oblačila, ni bistven.

Po izvedbi likovne delavnice smo ugotovile, da se modra barva pogosto pojavlja v kombinaciji z rdečo pri dekletih, ki so kreirala ženska oblačila, fantje pa kombinirajo modro s hladnimi barvami. Pogosta raba modre barve je stična točka med dekliškimi in fantovskimi kreacijami oblačil. Fantje so pri rabi barve bolj raznovrstni in v svojem kombiniranju nekonformni, oblačila deklet pa so bolj statična in tradicionalna. Izstopa zlasti obleka v rdeči barvi.

Pri svojem raziskovalnem delu smo se srečavale s problemom definiranja raziskovalnega problema in s problemom interpretacije, ki zlahka zdrsne v meje nepreverjenih osebnih doždevanj. Morda smo se zaradi dveh zelo široko zastavljenih področij dela premalo poglabile v problematiko enega in drugega področja. Menimo, da bi bilo potrebno povezati vprašanje o priljubljenih barvah in barvah, ki osnovnošolcem niso všeč, saj ločena obravnava pokaže sliko, ki ne more biti merodajna. Morda je to začetek globlje raziskave...

4. VIRI IN LITERATURA

4.1 LITERATURA

- Trstenjak, Anton(1978). Človek in barve. Ljubljana: Univerzum.
- Centa, Ksenija (1992). Risanje in barve v psihodiagnostiki. Diplomaska naloga. Ljubljana: Univerza v Ljubljani (Filozofska fakulteta, oddelek za psihologijo).
- Chevalier, Jean (2006). Slovar simbolov.Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Skup. avt. (2001). Interdisciplinarnost barve. Maribor: DKS.
- Gayce, Edgar (1997). Edgar Gayce o sanjah, meditaciji, barvah in kamnih. Ljubljana: samozaložba.
- Vollmar, Klausberd (1997). Barve in njihova zdravilna moč. Ljubljana: Domus.
- Ditz, Marta (1998). Barve. Človeško telo. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- Whelan, Bridge M. (1995). Barvna harmonija. Ljubljana: Rockport Publishers.
- Buscher, Christel (1992). Odkrijte svoje barve.Ljubljana: DZS.
- Chiazzari, Suzy (2000). Barve. Ljubljana: Slovenska knjiga.
- Tacol ,T. (1996). Likovno izražanje. Učbenik za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: Debora, d.o.o.
- Poljšak, O. (2004). Obdobje adolescence in razvoj identitete.Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Pedagoška fakulteta.
- Skup. avt. (2000). Barve. Raziskovalna naloga. Celje: Osnovna šola Hudinja.
- Skup. avt.(2002). Nastanek barve. Raziskovalna naloga. Celje: Poklicna in tehniška elektro in kemijska šola.
- Pučnik, Aleš (1997). Barvno videnje. Raziskovalna naloga.Celje: GCC.
- Verdev, Hana (1999). Simbolika barv. Raziskovalna naloga. Celje: GCC.

4.2 INTERNETNI NASLOVI

- <http://design.fs.uni-mb.si/objave/kueppers/KueHarm.htm>
- http://gimvic.org/projekti/projektno_delo/2004/2d/barveinterierih/Psihologija.htm
- <http://www.inst-antontrstenjaka.si/knjige.html>

4.3 VIRI SLIKOVNEGA MATERIALA

Slika 2 in 4 :

<http://images.gogle.com/images?hl=barvni+krog&btnG=I%C5%Aj%C4%8D+slike6gbv=2>

Slika 3 :

Chiazzari, Suzy (2000). Odkrijte svoje barve. Ljubljana: Slovenska knjiga.

Ostale slike so avtorske fotografije.

5. PRILOGE

Priloga 1: PRIMER ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

Priloga 2: VPRAŠANJA ZA POGOVOR S PSIHOLIGINJO

Priloga 3: VPRAŠANJA ZA POGOVOR V TRGOVSKIH CENTRIH

Priloga 1

BARVE IN OBLAČILA

Smo učenke osmega razreda in pripravljamo raziskovalno nalogo na temo BARVE IN OBLAČILA. Ta vprašalnik je del naše raziskovalne naloge, zato te prosimo, da ga izpolniš in tako prispevaš k nastanku le-te.

Za sodelovanje se ti zahvaljujemo.

1. Spol (obkroži): M Ž

2. Razred (obkroži): 3. 4. 8. 9.

3. Katera je tvoja najljubša barva?

4. Katera barva ti ni všeč?

5. Ali so tvoja oblačila pogosto tvojih najljubših barv?

- a) Da.
- b) Ne.

6. Ali si barvo oblačil izbiraš sam/a?

- a) Da.
- b) Ne.

Če si pri šestem vprašanju odgovoril/a z da, te prosimo, da odgovoriš na 7. in 8. anketno vprašanje.

7. Kakšna oblačila si najpogosteje izbiraš?

Izbiraj med ponujenima odgovoroma a in b ter c in d, tako da izbereš enega iz vsake skupine odgovorov.

- a) Pisana.
- b) Enobarvna.

- c) Svetla.
- d) Temna.

8. Kako si najpogosteje izbiraš barvo oblačil?

- a) Gledam na to, da mi barva oblačila pristaja.
- b) Oblačila izbiram glede na svojo najljubšo barvo.
- c) Ravnam se po barvah, ki so trenutno v modi.
- d) Drugo: _____

Če si pri šestem vprašanju odgovoril/a z ne, te prosimo, da odgovoriš na 9. in 10. anketno vprašanje.

9. Ali pri izbiranju oblačil tvoji starši oziroma skrbniki upoštevajo barvo, ki ti je všeč?

- a) Da, vedno.
- b) Pogosto.
- c) Redko.
- b) Nikoli.

10. Ali nosiš oblačila, če ti barva oblačil, ki so jo zate izbrali starši oziroma skrbniki, ni všeč?

- a) Da, vedno.
- b) Pogosto.
- c) Redko.
- č) Nikoli.

Priloga 2

Pogovor gospo Ksenijo Centa, univ. dipl, psih.

Naslov raziskovalne naloge: Priljubljenost barve in izbor barve oblačil med otroki in najstniki, učenci OŠ

Prosimo za Vaše odgovore na spodaj zastavljene oporne točke.

Za vaš prispevek se Vam najlepše zahvaljujemo.

1. Kratka predstavitev ustanove, kjer delate, in narava vašega dela v njej.
2. Kratka predstavitev vašega poklicnega dela.
3. Vloga barve pri psihološki obravnavi otroka.
4. Opis konkretnega dela z otrokom /raba barve/ in opažanja, ki izhajajo iz tega.
5. Kako naj starši ravnajo, če se jim barva oblačila njihovega odraščajočega otroka ne zdi primerna?

Priloga 3

3.1

Pogovor z gospo Suzano Zadavec, prodajalko v trgovini New Yorker /Planet Tuš Celje/.

Raziskovalke OŠ Frana Roša

Tema raziskovalne naloge: BARVA OBLAČIL

Predstavitev trgovine z oblačili za najstnike in odrasle

1. Prosim, da kratko predstavite blago, ki ga prodajate /modeli, barve, cena.../.
2. Kratko označite ljudi, ki najpogosteje kupujejo pri vas /starost, spol.../.
3. Po katerih barvah oblačil najpogosteje vprašujejo najstnice, po katerih pa najstniki?
4. Ali se je trend za barve oblačil, ki so namenjene najstnicam in najstnikom, spremenil v zadnjih letih in kako?
5. Ali najstniki pogosto kupujejo oblačila tistih barv, ki so modne?
Je v tem primeru opaziti razlike med najstniki in najstnicami?
6. Kateri način kupovanja oblačil prevladuje?
 - Najstnik kupuje sam.
 - Najstnik kupuje s prijateljem/prijatelji.
 - Najstnik kupuje s starši.
 - Drugo.
7. Katere barve in barvne kombinacije bodo modne letošnje poletje za najstnice in katere za najstnike?

3.2

Pogovor z gospo Dašo Stokić, aranžerko v trgovini z oblačili H & M /City Center Celje/

Raziskovalke OŠ Frana Roša

Tema raziskovalne naloge: BARVA OBLAČIL

Predstavitev oddelka z otroškimi oblačili

1. Prosim, da kratko predstavite blago, ki ga prodajate na otroškem oddelku /modeli, barve, cena.../.
2. Kratko označite ljudi, ki najpogosteje kupujejo pri vas na otroškem oddelku /starost, spol.../.
3. Kateri način kupovanja je najbolj opazen ?
 - Otrok kupuje s starši .
 - Drugo.
4. Po katerih barvah oblačil najpogosteje vprašujejo starši deklic/deklice, po katerih pa starši fantov/fantje?
5. Ali se je trend za barve oblačil, ki jih nosijo deklice in dečki, spremenil in kako?
6. Ali starši deklic in starši fantov pogosto kupujejo oblačila tistih barv, ki so modne? Je v tem primeru kakšna razlika med deklicami in fanti?
7. Katere barve in barvne kombinacije bodo modne letošnje poletje za deklice in katere za fante?